

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

*Bo, dit.
Su.*

EN SKRÄDDARES

KRIGSÄFVENTYR

AF

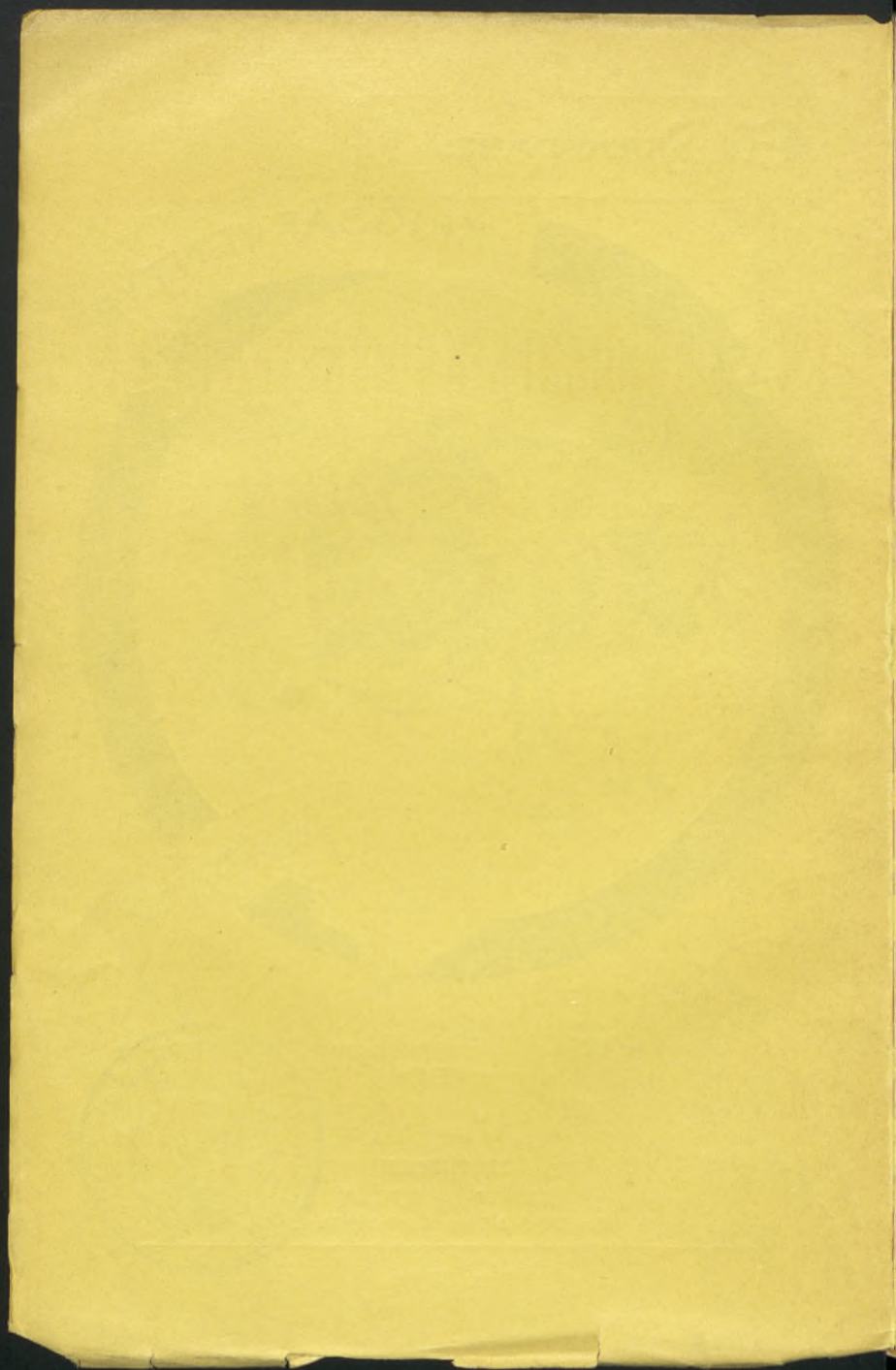
ПЕРОМУК

E. A. Kellman

STOCKHOLM
ADOLF BONNIER
Kongl. Hof- & Universitetsbokhandlare

Pris: 60 öre.

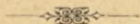

EN SKRÄDDARES KRIGSÄFVENTYR

BERÄTTELSE FRÅN FINSKA KRIGET

AF

NEPOMUK

STOCKHOLM

ADOLF BONNIER

Kongl. Hof- & Universitetsbokhandlare.

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-ARTIEBOLAG
1880.

Mötet på Wreta udde.

Upsala domkyrkas klara klockor ljödo ännu efter gudstjenstens slut, då en söndagsmiddag 1807 en landtlig yngling gick in i den stora furupark, som susar ett stycke utom Stockholms-tullen vid nyss nämnda stad. På hans lätta gång syntes, att han icke var uppfostrad för plogen; den qvicka blick, hvarmed han betraktade föremålen omkring sig i den vårliga naturen, och det upmärksamma lyssnande han egnade åt skogens glada ljud, förrådde, att han var en lifligare själ än andra uppländingar, som vanligen endast betrakta den väg hvarpå de trampa, fördjupade i tankar på ingenting.

När han gått ett stycke in i skogen, vek han med en hastig sidoblick in på en väg till höger, som är så beskuggad af höga tallar, att mindre skarpsynta resande i förbifarten icke märka honom. Han mötte ingen människa, men han tyckte sig ändå icke ensam, och hade icke ledsamt, ty han var förtrogen med hela naturen omkring sig, hvarje träd var hans gamla goda vän, han kände hvarje fogel som sjöng, om icke personligen, ty våren sätter beständigt upp nya sångare på sin skådebana, dock till slägt och egenskaper. Han gick vidare framåt öfver Malmaslätten, som nu är så väl odlad och treflig, och tänkte på den sägen han hört om att just der i forna dagar, då ännu ingen potatis och intet

korn frodades i den lösa jorden, utan blott timmerskog och enbuskar, konung Erik i sin förtviflan öfver Sturemordet flera dagar irrade förvildad omkring på sin forna lärares, Burei, egor. Ty vår vandrare var en sagokunnig yngling, och älskade att se forntidens varelser skymta fram för sin inbillnings öga i de nejder, som varit skådeplatsen för deras lif. Han var dock blott en man af folket, en afsigkommen bondes son, och för närvarande blott skräddarlärling hos gubben Åkerlind på Tuna skog i Dalby socken, och hette bara Jan.

Han gick vidare framåt och uppfriskade sina ögon med anblicken af de visserligen icke höga, men branta och med rika och lummiga träd prydda Gottsundaberget, der så många sällsynta blommor för alltid skulle dolt sin skönhet, om icke Linné och hans lärjungar, ifrigare än förälskade ynglingar efter flickor, uppsökt, beundrat och presenterat dem för verlden med tusende smeknamn. Han gick öfver den lilla bro, som der skär Läby-ån, och såg med förtjusning de begge utsigterna både till venster och höger, huru från ena sidan ån smyger sig fram i dälden mellan alar och almar, vid sidan af bergskanterna, går under bron, utvidgar sig vid Lurbo trädgård och firar sin förmälning med den klara Mälurviken, på hvars bugtiga stränder lunderna stå som högtidliga bröllopgäster i gröna högtidskrudar ända ut i ett blånande fjerran. Han gick vidare fram i Näs socken, utföre genom frodiga rågårrar till Staby, nickade till höger åt de stora tysta grafhögarna, men tog af till venster framåt Näs kyrka. Der helsade han med gammal bekantskap på de begge templen, ty bredvid det, som ännu i dag begagnas, ligger ett mycket litet, anspråkslöst, men som stått der snart i tusende år, och är moder till det större, fastän det sjelft aldrig rymt mera än trettio kristna.

»Det fans icke många kristna i början här i församlingen», tänkte Jan, vid åsynen af den obetydliga

kyrkan, »men», tillade han tankfullt, »kan hända det icke finnes flera här nu, som äro rätta kristna.» Ty Jan var en af de stränga i fromhet.

Han gick vidare, och stegen blefvo nu hastigare, när han kom förbi Ytternäs, som gömmer sina åldriga tak i skogsstrandens mörker; han öfvergaf slutligen landsvägen och trängde sig fram mellan tallarnas armbågar och granarnas gröna kjortlar, ty han ville ända fram till Wreta udde.

Wreta udde är en af de täckaste trakter i landet. Den sträcker sig långt ut i Mälaren och består än af småslätter, bevuxna med det frodigaste gräs, än af de lummigaste lunder af nästan alla svenska löfträd; der stå hela regementen af hassel med höga höfdinglika ekar bland sig; längre in i det gröna lägret hviska aspar, susa almar, skifta lönnar, dofta lindar, rodna rönnar, och prunka olvon- och hagtornsträd i hvita blomsterslöjor. Här är en liten sluttning längs efter bergskrefvorna med »melampyrer, i gul och blå svensk uniform», som Linné säger, här en liten slätt med det präktiga rosenröda ormgräset*), här står en skara hemlighetsfullt doftande orchideer, och längre in i skogsdunklet på barrgrunden sällsynta pyroler. Och här sjunger ock mången sommarnatt nordens näktergal, den klartoniga trasten. Denna täcka udde, med sina klippor, sina lunder, sina dalsänkningar, sina bugter i det blåa vattnet har öfver allt nya, öfverraskande landskapsstycken af den täckaste natur, för den som har tålmod att sträfvat fram i dess irrgångar, men der finnes ingen väg, knappt en stig; för icke länge sedan brukade elgarne der stryka fram ur storskogen norrut genom uddens lunder, för att bada sig i Mälaren, men nu är det i allmänhet förbi med de ädla högdjuren i landet, och således äfven med elgarna, så att man numera icke möter någon

*) *Geranium sanguineum*.

annan varelse på Wreta udde än en allvarsam oxen eller en storögd, undrande ko.

Jan var en lång, smärt yngling med mörkt glänsande hår, fin ansigtsbildning och ett par lifliga, tankfulla, qvicka ögon. Han var, som sagdt är, mycket sagokunnig, eller rättare sagdt sagolysten. Han drömde gerna om vackra skogsfruar och rika bergstroll, om elfvornas dansar i daggigt gräs, och om dvergarnes guldsmide i klyftornas natt, och han längtade mycket efter att en gång med egna ögon få se någonting sådant. Af en gubbe i trakten, Per Person i Hummelgården, ett trefligt torp under det lundomsusade Hammarskog, hade han nyligen hört något underbart om Wreta udde, och därför skulle han nu dit på söndagseftermiddagen, dels emedan han endast då hade ledigt, och dels emedan han trodde, att trollen helst skulle vara framme och sola sig på söndagsqvällen.

Per Person sade sig en höst hafva varit ute på Wreta udde för att plocka hallon, som den tiden växte ymnigt längst ut, der bergsknallen höjer sig öfver Mälarsvågorna. — Bäst det var, hette det, stod han i en stor bergssal, utan att begripa huru han kommit dit. I salen var en stor ugn, i ugnen ett rödt sken, vid det röda skenet ett ungt qvinfolk, fagert som ett vinteräpple, och hon stekte stora feta lambogar i ugnen. Just som hon fick syn på Per, tog hon ut en kakspade ur ugnen, med en rykande, fräsande, drypande lamstek, och satte den under hans näsa. Åt, Per, sade hon, det är något rart för en fattig torpare att få färskt. Men Per stod stum, ty han *tänkte sig om*, och han rörde icke sin hand, fastän det kliade starkt uti kakstaden.

»Känner du igen mig, Per torpare», sade hon, och torkade flottet från sina röda läppar med afviga handen, liksom hon skulle ämna kyssa honom.

Per hade icke ett ord i munnen, och kunde knappt göra en nekande åtbörd.

»Jag är ju Sara», fortsatte hon, »som tjänade till sammans med dig på Sunnersta för trettio år sedan, och som då blef bergtagen? Vet du, att jag var så dum, att jag grät i början, för det jag kom ifrån dig. Men nu är jag glad igen, ty jag är enka efter berggubben, och har ärftt alla hans skatter och konster, och nu är det färdigt, så att vi kunna gifta oss med hvar andra, som sagdt var.»

Hon såg så ung ut, som en trettio års qvinna, men Per Persson var redan sextio år och hade fullvuxna söner, och en ännu lefvande hustru.

»Jag är redan gift, Sara», sade han.

»Brita har haft dig länge nog», genmålde Sara. »Nu kan du lemna henne och vara när mig. Ingen behöfver veta hvart du tagit vägen. Titta dit i vrån, så skall du få se något.»

Och Per tittade till vrån och der stod en nyss uppslagen silltunna, men hon var icke packad med sillar, utan med stora silfverskedar.

»Titta i andra hörnet», sade Sara.

Och Per tittade i andra hörnet och såg ett stort silfverkar med färsköl, som skummade grant.

»Du ser hvad jag har att bjuda på!» sade Sara, »slå dig ner för alltid hos mig.»

»Hå! hå! jag kan icke öfvergifva min hustru!» sade Per; »hon skulle icke kunna stå för torpet ensam. Pojkarne äro borta som drängar.»

»Usch! hvad du är dum!» skrek Sara, och gaf Per en puff med kakspaden, så att såsen stänkte honom i ögonen, och så att han icke såg mera, utan föll omkull sanslös, och när han kom sig igen, så låg han med benen i vattnet vid uddens strand.

När Per Persson kom sig före, gick han till sin husbondes inspektor, herr Lyberg på Hammarskog, och berättade för honom och för allt folket sitt äfventyr, men inspektoren blef ond och gaf honom stryk, och

sade att han sjelf ljugit i hop den der historien, för att skrämma bort alla andra från hallonbacken, så att han sjelf skulle få plocka ensam der.

Men unge Jan var icke nöjd med inspektörens grofva förklaring af Per Perssons syn, utan trodde på den fullt och fast, liksom alla andra i trakten ännu i dag; han beslöt derföre att gå sjelf dit, icke för att taga hallonen från Per Persson, utan att träffa Sara, som han ville ha, nemligen om hon var så vacker, som det sades. Ty Jan Ersson hade börjat blifva led vid nålen en tid, alltsedan i våras, då skägget först kom till riktig växt på honom, och han förargades öfver att af de andra gossarna i socknen beständigt heta lilla «Näljanne».

»Tänk om jag kunde träffa Sara, och hon skulle vara ung ännu, ty qvinfolken lära hålla sig friska i berget liksom potatis i källaren, och jag skulle få henne, med hennes stora ugnstekar och silfverskedar och färskölet sedan! Då tror jag de finga kalla mig Silfverjanne!»

Jan gick sakteliga framåt ända till bergsklinten, som höjer sig vid udden, dock icke öfver de lummiga tallarna; han gick nedra vägen utefter stranden, och kom just lagom fram till branten, der en gammal oxel ännu står med silfverskiftande blad. Först der vågade han titta upp på det hemlighetsfulla trollberget.

Jag gick icke förgäfves! tänkte han glad och hukade ner sig ibland snåren, för att ostördt få betrakta den vackra varelse, som visade sig för honom på bergsklinten.

Högst upp på den gråa hällen med de mörkgröna tallarna tätt bakom sig, — ty omkretsen är knappt en liten kammares, — stod en ung flicka, så vacker som en midsommarafton, med svart klädning och ljusblå bindmössa på det snöhvita spetsstycket. Hon stod der så ljus och doftande för den sagolystna Jans blickar, som en stor bergblomma, som runnit upp ur hällen.

I handen höll hon sedesamt en hvit vecklad näs-

duk, som aldrig blifvit öppnad eller begagnad, ty hon hade så fin näsa, att den aldrig behöfde snytas, så rosenröd mun, att det hade varit skada att torka honom, och så oskyldigt vackra ögon, att de aldrig behöft gråta. Allt det der såg Jan i en minut, men han hade aldrig förr sett henne eller hennes like, hvarken i Dalby, i Åker, i Näs eller ens i Balingsta, ty så långt hade han redan varit i världen.

Hvilken kunde hon vara? Sara från Sunnersta? Det var väl tio år sedan Per Persson såg Sara, och hon skulle då varit sextio år som han, och denna såg ut att vara blott tjugu. Men, ho vet, tänkte Jan, bergluften, skogsluften, sjöluften är så frisk, att hon håller kinderna evigt i blom och blicken i klarhet. Kanske det är Sara. Om jag tordes ropa!

Flickan stod der orörlig med blicken utåt den klara Ekoln, den Mälarvik, som hvälfver sina blåa vågor mellan Näs, Dalby, Sko, Alsike och Helga Trefaldighets socknar. Hvart såg hon? Ditin kan hända i den djupa, vackra viken mellan Säby löfbugter och Skogbolandets mörka furuskog in i det blå fjerran, der Sjö ligger? Eller såg hon på det förtrollade Skogbolandet, inom hvars underbara lunder den präktiga Braheborgen prunkar? Eller åt Krusenberg, som står ned vid stranden och speglar sig med sina löfholmar i det klara lugna vattnet? Eller kanske bara tvärt öfver viken till Dalby hvita kyrka, der det just nyss varit stor nattvardsgång.

»Icke har väl Trollsara kunnat gå till nattvarden? Ja, men si om hon ändå gjort det, så vore ju allting bra, och då går jag genast och friar till henne!»

Jan var för tillfället, i anledning deraf, att han ville behaga Sara, klädd uti nya, med mossa hemfärgade rödbruna sommarkläder, jacka med blanka messingsknappar, kortbyxor och blårandiga strumpor, samt skor med falujuveler, och en alldeles ny ullhatt, som förklarade hvad han gjort i Upsala. Tillika hade han i

förbigående vid Ytternäs skaffat sig en pion, som han bar i knapphålet på den granna ljusgröna vesten, ur hvars ficka en lång messingkedja med silfverurnyckel dinglade, till bevis på, att det fans ett pinsbaksur i fickan. I handen bar han ett ljusblått bomullsparaply, oakadt det var en bländande klar dag, men paraplyet hör lika mycket till en uplandsdrängs söndagsdrägt, som de gula sämskhandskarna, fastän han är till fots.

Ju mera Jan såg på den unga flickan, som icke märkte honom, desto varmare blef han om hjertat, ja så, att han måste knyta upp sin halsduk, ty den började att tränga honom; »ack», suckade han, »om det icke vore Sara ändå, utan en riktig flicka, så toge jag henne hellre, utan både silfverskedar och ugnstekar. Ett sådant vackert Guds barn har jag aldrig sett, visst har hon gått till nattvarden i dag, efter hon är så klar i ögonen!» Nu tittade Jan som hastigast upp i det blå öfver sig, och såg der en liten hvit sky, nästan alldeles som en krans öfver sitt hufvud och öfver hennes hufvud, sedan tittade han skyggt på den mörkgröna ring af granar, som, liksom i ett litet tempel, inneslöt dem begge, och derpå steg han med händernas tillhjälp sakta uppför branten. Han smög så tyst på mossan, att hon icke märkte honom förr än han stod midt framför henne och lekte med urkedjan.

Hon hajade till med hufvudet, men rörde sig för öfrigt icke ur stället, utan såg på Jan med en uppsyn, som på en gång var mild och kall.

»God afton!» sade han, och lyfte på sin nya hatt helt litet.

»God afton!» svarade hon, och såg bort öfver Ekolns blåa vatten.

»Är det Sara sjelf?» frågade Jan litet häpen, då han såg hennes nästan herrskapslika förnämhet.

»Sara? Nej, vars! Han känner galit», gemälde hon med äkta bondton.

»Hå», tänkte Jan, »hon talar som annat folk. — Då är hon främmande här på orten, ty jag har aldrig sett'na förr i våran kyrkja.»

»Han lär icke varit i kyrkan i dag, på en sådan storer en helgedag, dä hör ja!» svarade hon med en missnöjd blick.

»Nej, ser hon, det var välan mot min vana, ty jag går liksom alltid i kyrkjan hvar eviga söndag, och på veckopredikningarna med, men si i dag måste jag till staden för att köpa mig en ny hatt, som hon ser.»

»Det var illa det, det var att ohelga hvilodagen!»

»Ser hon, det var så, att vi ha haft så mycket att sy, för si jag är medhjelpare åt Åkerlind på Tuna skog, så att jag icke kommit från bordet på någon hvardag hela långa guds tiden, och min gamla hatt var alldeles afsigkommen, så att jag icke kunde visa mig längre för vår herre med honom, derföre gick jag till staden underst bittida och fick mig en ny, men jag kunde då icke hinna till *våran* kyrkja i dag.»

»Gud ser icke på hatten, Jan, utan på hjertat. Det är synd att försumma gudstjensten.»

»Jag tror så med, och derföre gick jag i trefaldighetskyrkan i Upsala, sedan jag fått min nya hatt.»

Nu först såg den obekanta flickan på Jan eller på hans hatt, som båda varit i kyrkan, och hennes blick blef så vänlig, att Jan tordes fråga:

»Hvar är hon hemma då?»

»Jo, jag har nyss kommit i tjenst på Hammar-skog som hushållerska, fast det är olaga tid, men det var den förras fel, som dog i olaga tid.»

»Åh, herre Gud, det var för väl.»

»Hur då, Jan?»

»Ack, jo, nu kunna vi få träffas hvar söndag i kyrkan.»

»Det kunna vi visst», sade flickan och såg åter ut åt Ekolns vatten.

»Hvad heter hon då?»

»Greta från Krusenberg.»

»Är hon trädgårdsmästarns dotter?»

»Jo, något.»

»Då försmår hon välan den här pionen, som jag så gerna ville ge henne?»

Greta såg ett ögonblick på pionen, ett ögonblick på Jans kinder, som nästan täflade dermed i rödhet, men strax derpå åter på den blåa Ekoln och svarade sakta: Ge den åt en annan!

»Det fins ingen annan, Greta!» suckade Jan, »numera.»

»Fins det ingen?»

»Ingen, ingen enda, som jag vill ge min pion åt.»

»Han känner icke mig.»

»Jag ser henne ju tvärt igenom hjertat, hon är ädelare deri än allt Saras silfver, och hennes kinder äro bra ljufligare än trollets varma stekar.»

»Hvad pratar han för tok.»

»Har icke Greta hört talas om Sara, som bor här i berget?»

»Nej, bor någon här i berget?» frågade Greta förundrad.

Och Jan var nu så lycklig att få berätta för den uppmärksamt lyssnande Greta om Sara och hennes ugn.

»Se'n jag nu sett er, Greta», fortsatte han, »så bryr jag mig icke om Sara alls; jag hade aldrig sett någon riktig flicka förr och därför var jag så tokig, att jag tänkte på ett bergtroll, men nu tänker jag aldrig i min lifstid på någon annan än Greta, det är tvärsäkert, och nog syr jag bakfram nästa gång jag kommer på bordet, allt för hennes skull, Greta.»

Greta teg och såg igen utåt vattnet.

Jan fortsatte: »Det är väl första gången jag ser henne och hon ser mig, men eftersom det är en söndag, och Gud hör på allt hvad vi tala, så kan jag så

gerna säga i dag hvad jag tänker, som om en annan dag, och jag har så ondt om tiden, ty jag har fem par byxor att sy; jag kan säga henne att jag har trettio riksdaler utlånta, och två tackor till fodrans*), och en ny dragkista, och kan få hyra en kammare i Tuna när som helst med bete för en ko, så att jag kan gifta mig hvad dag som helst, och fullt opp har jag att göra hela året om, och när Åkerlind dör, så får jag nog hans skogstorp, det är en hel tunnans utsäde, och lägenhet att odla för en till, så att nu är det ingenting annat jag behöfver än en hustru. Herre Gud, om Greta ville bara som jag!»

Greta lyfte sakta sin hand till Jans ögon, och han såg en särdeles bred och tung gyllene ring på hennes trinda finger.

»Bevara mig! är hon då redan borttingader», utbrast Jan med gråtande ton.

»Ja», sade hon sakta, »jag har min fästman här tvärt öfver i Alsike; han är ute och spränger berg i Alsike; annars är han korporal vid artilleriet i Stockholm.»

»Och honom skall ni gifta er med?»

»Ja, bara han kan få sig ett litet arrende på landet, så skola vi gifta oss. Jag väntar honom just nu, Jan.»

»Usch! hvad de gardisterna äro för ena elaka varelser, har hon aldrig hört huru de fara fram i Stockholm och narra enfaldiga bönder? Slå hon ur hågen honom och tag hellre mig, som är en fredlig gosse.»

»Nej!» svarade Greta småleende, »jag vill aldrig ha någon annan man än en knekt, ty far min har varit knekt, och knektar kan man alltid lita på, det har far sagt.»

»Men en gardist! Greta, ta aldrig en sådan, det råder jag jag dig till som en god vän.»

* Uthyrde mot det att egaren får hälften af ullen.

I detsamma grep en jernhand bakifrån i Jans hals, och slängde honom hastigt åt sidan; en jättestor karl i släpuniform, med en hög spetsig mössa på sned öfver ett barskt ansigte, stod bredvid honom och röt:

»Hvad är du för en junker, som står och skräflar här med min fästmö? Packa dig bara härifrån, annars skall jag kasta dig tvärt öfver till Skogbolandet, så att du får dig en fyra mil att gå innan du hinner hem igen.»

»Om förlåtelse, herr korporal, jag är hemma här i socknen och lyder under Hammarskogsherren», svarade Jan, men drog sig försigtigt till baka mellan granarna, — »och jag har mera rätt att vara här än någon utsocknes.»

»Jag skall utsockna dig i rippet!» röt jätten, »om du icke lagar dig undan. Hvad är det för en karl, Greta?»

»Det är en beskedlig skraddargosse», sade hon i lugnt medvetande om sin oskuld, »som kom hit nyss och pratade tok medan jag såg ut på Ekoln efter dig.»

»Jag smög mig utefter land, att jag skulle öfverraska dig, mitt sockergryn», sade korporalen, och klapade henne om hakan; »är du glad, att jag kommit, hvasa? Icke bryr du dig om en sådan der pojkvasing, när du har din gamla Björn att lita på? Hvasa?»

Korporalen räckte henne trohjertadt sin hand, hon mottog den, och såg honom så mildt i ögonen, att Jan kände ett styng i hjertat, der han stod bakom granen med händerna i tröjfickorna.

Korporalen tog den vackra Greta om lifvet och bar henne på raka armar utför branten, och inom kort såg Jan Greta sitta i aktern på en ekstock och den högvuxna korpralen i fören, roende henne långsamt utåt sjön i en stor krok mellan hvitfande vass.

Der stod han så länge, som den lilla ökan gled fram i aftonsolens guld på de lätta hoppande vågorna;

hon gjorde först en stor lof utåt Ekoln, liksom ville de begge förlofvade tala i ostörd ro, ej hörda af någon annan än de stumma fiskarna; sedan vände hon inåt Dalbyviken framåt Hammarskog. Då smög sig Jan utefter den bugtiga stranden mellan alarna åt samma håll, och såg på afstånd, huru båten sköt in genom vassen och huru korpralen och Greta togo hvar andra i hand och nickade åt hvar andra, och huru Greta trippade öfver Hammarskogsängen och försvann bakom trädgården. Korpralen vände om ekan och rodde henne genom näckbladen till baka, och knöt handen på afstånd hotande åt Jan.

»Hota du! jag är icke rädd», skrek Jan, och tillade för sig sjelf: »Det vore väl raggen», om icke en skräddare skulle kunna sticka ut en korpral. Hvad är en korpral för slag? Om han får pryglade knektarna, så kan sergeanten och alla löjtnanterna pryglade honom. En korpral! Jag vill icke ge två styfver för en korpral. Hvem törs pryglade mig! Gubben Åkerlind? Nej, pass mante! Ingen människa, ty jag är en fri karl, och rår sjelf om min rygg. Jag vill icke blifva knekt för aldrig det. Det enda vore, om jag strax fick bli general.

Jans sagor.

Jan grubblade i flera dagar huru han skulle kunna sticka ut korpralen ur den vackra Gretas hjerta, men han stack sig sjelf i fingrarna hvar gång han grubblade derpå. Till sin stora glädje fick han kallelse att komma till Hammarskog och sy kläder åt barnen.

»Om bara Greta visste hvad jag är för en karl och hur lärd jag är, så skulle hon aldrig bry sig om korpralen. Men vänta, jag skall nog träckla i hop hennes hjerta med mitt, bara hon får höra mig tala.»

Snart satt han så sjelfföfnöjd med benen i kors på ett bord i pigkammaren på Hammarskog. På hvem tänkte han hela dagen? Jo, på Greta, som hade sin kammare innanför, fastän hon aldrig fans der om dagarna, då hon sysslade med hushållet och mjölkkammaren. Om nätterna låg hon der, men då fick Jan ligga hos rättaren i en byggning midt öfver gården.

Men som det var mycket att sy, och Greta var snäll med nålen, så fick hon hjälpa honom imellanåt vid lediga stunder. En annan älskare skulle kanske suekat och å nyo förklarad sina känslor, men Jan var för stolt dertill. Han uppgjorde en helt annan plan. Hon skall få höra huru lärd jag är, och då skall hon ångra sig öfver att hon låtit korpralen bita sig fast.

»Tycker jungfrun om att höra vackra sagor?» frågade han, under det hon satt tankfull nedanom honom.

»Åhja!» svarade Greta kallt, »kan han berätta någon bättre än den om Saras stekar?»

»Jag vet allting!» sade Jan stolt, och slog knuten på tråden. »Har jungfrun hört huru Åkers kyrka blef uppbygd i världen?»

»Åkers kyrka, hvarunder vår socken hör?»

»Ja, just hon, ja. Har hon sett vackrare kyrka? Så tjocka murar, och så lätta hvalf, som hänga i hop med hvar andra par om par som äkta folk. Den kyrkan är nu snart femhundra år gammal. Vet jungfrun hvar Wik är?»

»Wiksmuren, det stora höga huset vid sjöstranden, med storskogen omkring sig?»

»Ja, just det. Der bodde för femhundra år sedan en fru, som hette Ramborg, som var lärd, så hon förstod fågelspråket, och när hon satt i torngluggen, så ropade hon till sig alla fåglar, som flögo förbi, och frågade dem om hvad de hade sett och hört ute i världen. Och på det viset fick hon veta allt som hände. Förstår jungfrun sig på fåglalåt?»

»Jag vet blott, att det låter vackert, när fåglarna sjunga i skogen. Förstår han kanske mer?»

»Jo, något. Det var en kråka, som berättade mig i morse, att hennes korpral springer efter en flicka i Stockholm.»

»Antingen ljög kråkan, eller också förstod Jan henne galet. Men hur var det med fru Ramborg?»

»Jo, hon var också så klok, att blott hon stälde sig vid Wikstranden och hvisslade, så kommo stora fiskar, gäddor och laxar trängandes, och hon lät sitt folk ta dem med bara händerna.»

»Men det gör icke Jan efter.»

»Icke det? Jo, något ditåt. Jag stod här om dagen på Säby holme och metade. Och hvar gång jag hviss-

lade, — helt sakta skall man hvissla, ty annars skrämmer man fisken, — så nappade det. Vet jungfrun, jag har en grym fisklycka och aldrig har jag gått från stranden utan att ha med mig ett half pund fisk; hvad det är rart att ha fisk i ett hushåll. Eller hur tycker hon, jungfru Greta.»

»Hur var det vidare med fru Ramborg?»

»Jo, hon var en mycket gudfruktig qvinna, och ville gerna bygga en kyrka, men hon hade icke nog penningar dertill. En dag frågade hon en gammal skata, hvar det fans penningar i trakten eller längre bort.»

»Jo, jag vet, svarade skatan, norrut i skogen mellan gröna furar ligger trollets gamla gråstensborg. Der inne ligga högar af guld och silfver, och jag såg trollet skyfla upp dukaterna i hörnen som ärter. Det var väl tjugu tunnor i hvart hörn, och stenstugan är sjukantig. Men ingen lefvande, som kommer in i stenstugan, slipper lefvande ut igen!»

Så talade skatan, och flög skrattande sin väg igen. Men fru Ramborg satt länge och tänkte på, huru hon skulle kunna komma åt trollets guld. Men ingenting kunde hon göra sjelf deråt, utan kallade på sin tjenare Åke, som var en mycket slug och modig karl.

»Jag skall nog hitta på råd», sade Åke; »på söndagsförmiddagarne sofva alltid trollet under gudstjensten. Det vet jag säkert; då kan en gå in till dem.»

»Vi skola följas åt om söndag», sade fru Ramborg.

Nästa söndag, när tuppen gol, tågade fru Ramborg ut med åtta tjenare och fyra starka hästar med tomma säckar på ryggen. De kunde icke nyttja vagnar, ty det fans inga vägar på den tiden. Just som det ringde samman vid gamla Näs-kyrkan, kommo de till trollets stenstuga. Hvar sten i henne var så stor som en stuga, och stugan sjelf så stor som domkyrkan, om man bara lägger omkull henne. Jag ljuger icke, ty trollstugan

finnes ännu kvar, fastän sönderramlad, och stora grannar och tallar växa nu ofvanpå.

När fru Ramborg kom fram med sitt folk, så stannade hon helt tyst bakom ett snår, för att vänta litet, till dess presten skulle hinna till syndabekännelsen, ty då börja trollden att snarka.

När hon tyckte att tiden var inne, så gingo de fram till trollstugans port. Han stod lyckligtvis på glänt, ty trollden väntade ingen människa. På den tiden voro alla i kyrkan om söndagarna.

Fru Ramborg band ett starkt rep om armen på Åke, och han kröp in genom porten. Det var öfversenskommet att, om han skrek der inne, så skulle de andra genast draga ut honom.

Åke kröp in genom den låga porten, som icke var högre än en gräffling behöfver, men när han kom in, reste han sig upp, ty hvalfvet var så högt som två karlar på hvar andra. Midt i salen satt trolldets hustru och sof vid en spinnrock af klaraste guld, och höll ännu linändan i sin hand. Hennes hår låg som en orensad skog kring hufvudet och lyste rödt, som elden i spisen. Men från alla sju hörnen glimmade guldhögar. Åke tassade tyst till den vrån, som var närmast dörren, fylde en säck, och släpade ut honom, utan att trollqvinnan märkte det. När han kom ut, blef fru Ramborg mycket glad, men ännu gladare, när han berättade om den granna gullspinnrocken. Ty en sägen gick, att den, som rådde om den rocken och spann på honom hvarje dag, skulle aldrig dö. Då bad fru Ramborg, att Åke skulle gå in igen och taga ut rocken. Men Åke ville icke, utan bad att han skulle få slippa. Då lofvade fru Ramborg, att han skulle få allt det guld, som han burit ut förut, om hon blott finge rocken. Deri gjorde fru Ramborg illa, ty hon tänkte att blott hon sluppe dö, så behöfde hon icke guld till att bygga kyrka, och derföre gick det som det gick.

»Hur gick det?» frågade jungfru Greta så ifrigt, att det just glädde Jan.

»Jo, den stäckars Åke kröp in igen, men dröjde så länge, att fru Ramborg blef ängslig, och befalde sitt folk draga på fåget. De drogó allt hvad de kunde, och fingo ut ett benrangel. Då grät fru Ramborg, och skyndade sig derifrån med sina tjenare. Guldsäcken glömde hon icke. Derefter lät hon bygga Åkers kyrka just sådan som hon nu står, och sjelf blef hon sedan begrafven i koret.

Men när trollet fick se, att kyrkan var färdigbygd, och hörde huru klockorna ringde i nya klockstapel, så blef det så argt, att det tog en hörnsten ur sitt hus och kastade honom mot kyrkan, för att krossa henne; men trollet var för matt, så att stenen blott räckte halfva vägen. Han ligger ännu qvar på vägen till Balingsta kyrka, stor som en bra stuga. Men som han rifvit hörnstenen ur sitt eget hus, så ramlade det, och ligger ännu kullfallet i skogen bakom Holberga.»

»Det var en rolig saga», sade jungfru Greta, och såg blid på Jan; »kan han ingen mer?»

»Jo, många, jungfru Greta, och en till ändå om Åkers kyrka.»

»Så lät mig höra henne.»

»Det var flera hundra år derefter, ty det var icke för så länge sedan; det hände med min farfar, som sjelf har berättat det för mig. Han reste en dag till Stockholm kort före jul med ett lass råg. Om natten for han till baka, och när han i mänskenet körde sakta utefter sjöstranden i backarna mellan Flottsund och Wårdsätra, mötte han en man, som åkte med ett par svarta hästar. Vägen var smal, men farfar höll åt sig, så mycket han kunde, nästan med halfva vagnen i diket, så att den obekante kom förbi med sin stora fullastade vagn. Farfar tyckte, att det var bara gråstenar, men han kunde begripa sedan, att det var bara guld, och

den, som körde var trollet, som nu flyttade till Stockholm, der alla troll bo, och hennes korpral med.»

Nu såg Greta ganska ond ut, men Jan fortsatte:

»Hvad är du för en karl?» frågade trollet, »som viker undan så höfligt, det skall du icke ha gjort för intet.»

»Jag är en fattig frälsebonde under Wik», sade min farfar.

»Vill du bli rik?» frågade trollet.

»Hvilken vill icke det?» genmålde min farfar.

»Här skall du få en ask», sade trollet; »göm honom till julottan och tag den med dig uti Åkers kyrka, och öppna helt oförmärkt just som presten kommer på predikstolen, så skall du bli den rikaste i socknen.»

Min farfar tog emot asken, och körde hem mycket glad. Men när han berättade händelsen för sin hustru, skakade hon på hufvudet och sade: det är bara otyg, akta dig, far.

Min farfar blef då fundersam, och i stället att taga asken med sig in i kyrkan, gick han ut under gudstjensten och öppnade honom på backen, der nu nya klockstapeln står. Och då slog det ut en stor eld ur asken, som brände upp kläderna på farfar, och skulle ha bränt upp honom själf, om han icke sprungit allt hvad han orkat och kastat sig i en stor snödrifva.

Han förstod nu att allt sammans var ett svek af trollet att få bort kyrkan. Följande år var han åter till Stockholm, men då han der kom att tänka på hemvägen, så blef han rädd att möta trollet, och köpte sig derföre en ny bibel till försvar på vägen. Och den bibeln stoppade han innanför pelsen framför hjertat. Knappt hade han också kommit utanför tullen, förrän han i första skogen blef öfverfallen af en stor svart karl, som rusade upp på vagnen och högg honom i bröstet.

»Du lydde mig icke», skrek han, »och nu skall du dö.»

Men just som han grep med klorna efter farfars hjerta, så skrek han häftigt till, och slängde klorna af smärta, ty han hade råkat hugga i bibeln. Han blef så bränd deraf, att han sprang sin väg, och min farfar kom lyckligt undan.»

Så satt Jan på bordet allt intill natten och berättade för Greta alla sagor han kände om trakten allt omkring och längre in i socknarna, och Greta hörde på med mycket nöje; detsamma gjorde han sedan i fjorton dagar, men så snart han ville tala om något annat, så blef hon så mörk och ledsen, att Jan måste börja på med en ny saga.

Jan gör sin medtäflare ett stort spratt.

Jan hade aldrig varit så lycklig i hela sin lifstid, och aldrig sytt så långsamt och illa, som dessa fjorton dagar, han var till sammans med jungfru Greta. Sista aftonen syntes icke Greta till, emedan hon hade andra bestyr. När Jan isytt de sista knapparna, steg han upp mycket vemodig, gick in i köket och frågade efter husbonden; man sade honom då att herrskapet var borta, och att han kunde få gå in i salen till Greta, som skulle lemna honom betalning för arbetet. Då blef Jan mycket glad igen, och smög sig sakta in i salen.

Der satt Greta ensam med ett af barnen vid ett af de djupa fönstren, och blickade ut i det klara månskenet.

Framför henne låg den lugna Mälareviken mellan Wreta uddes mörka bugter och den motsatta ljusgröna stranden, hvarpå Dalby hvita kyrka ligger. Det gick liksom en väg af silfver ända framåt till det blekgrå Alsikelandet, ja ända till det lummiga Krusenberget. Det var en tafra af sällsynt skönhet, och som synes ännu i dag i samma fönster, när månen skiner öfver det vackra Hammarskog. Förgrunden utgöres af höga, dystra almar, som omgifva den ljusa tafan, liksom med en ebentram af svarta löfverk. De små vikarne böja sig behagligt på begge sidor, vattnet är äfven vid månlys så klart, kyrkan skimrar så fridfullt vit vid den mot-

satta stranden, sjön smyger sig så hemlighetsfull undan i den bleknande aflägsenheten, och månen sitter så högtidlig i det klara blå. Der satt nu Greta tankfull med sin husbondes son, som inslumrat i hennes knä, men hon blickade fullvaken utåt silfvervägen på vattnet till Krusenbergs, liksom om hon väntat sin trolofvade komma derpå.

Jan steg sakta fram och bugade sig flera gånger, men hon märkte honom icke, förrän han började skrapa med foten.

»Jag kommer att taga afsked af jungfrun», sade han, »för nu är allting slut.»

Jungfru Greta satt stilla, ty hon ville icke väcka den lilla gossen.

»Ack», sade Jan, som gerna pratade mera än han skulle, hvilket annars är ovanligt i Upland, — »om det vore så väl, att den der lilla gossen vore min och hennes, och det här huset vårt, då vore all min sorg slut!»

»Jan skall få sina pengar», sade Greta, »som knappt tycktes hafva hört hvad Jan sagt.»

Hon tog dem ur fönsterhörnet och räckte dem åt Jan.

»Ska vi skiljas så här, jungfru Greta», sade Jan med tårar i ögonen, hvilka Greta såg, emedan månen lyste på dem; »har hon icke ett enda godt ord åt mig?»

»Ack, jo, käre Jan, tack för alla vackra sagor, han berättat mig!» sade hon och räckte honom handen.

»Icke mer?»

»Hvad vill han att jag skall säga mer?»

»Säg, att hon icke bryr sig om korpralen mera.»

»Käre Jan, hur kan han begära sådant?»

»Nog är det väl klokare att hon tar mig, som ändå är en stadig karl och kan föda hustru; — hvad kan en korpral?»

»Det som är gjordt, Jan, kan icke ändras. Jag skall bli korpralens hustru i vår.»

»Än hvad skall det bli af mig?»

»Han får hvilken annan han vill, han är en så ordentlig gosse.»

»Men si jag vill icke ha någon annan än henne, och hon skall aldrig få någon annan än mig, det har kloka mor i Ramsta sagt mig, när hon spådde mig i somras.»

»Menniskan spår och Gud rår. Tag sitt hjerta till fånga, Jan, med Guds makt, och låt mig vara.»

Greta sade det så allvarsamt, att Jan icke hade något ord mera, utan tog penningarna af henne, stoppade dem i fickan och gick helt tyst sin väg.

»Tag ditt hjerta till fånga!» upprepade han för sig själf, när han kom ut på gården, »det är icke så lätt!»

Han hade under de fjorton dagarna sett Greta blifva allt vänligare för hvarje dag, och hade börjat hoppas, att hon till slut skulle ändra tankar och slå korpralen ur hågen, men nu märkte han, att han bedragit sig. Det gjorde honom så ondt och så förtviflad, att han icke visste till sig, och i stället för att gå hemåt, gick han nedåt stranden.

»Ja, ja», sade han slutligen, »det är icke för mig något annat råd än att jag går i sjön. Greta sitter nu högmodig och kallblodig och ser på månskenet i vattnet. Ha! hon väntar kanske, att korpralen skall komma hit öfver i natt! Hvad tjenar det till att jag går här och vändas längre, hon byter aldrig om hjerta, och icke heller jag. Jag blir tokig, om jag går här och tänker på henne. Det blir aldrig slut förrän jag är väl död. Hon skulle väl gråta åtminstone och ångra sig om hon i morgon fick se mitt lik flyta der i vassen, just i det vattnet, som hon nu ser på; då skulle hon väl sedan aldrig glömma bort mig.»

Och Jan gick framåt stranden med ögonen på vattnet, lyckligtvis visste han, att det var så långgrundt, att det var omöjligt att dränka sig deri. Hans tankar

på det första mötet med henne drog honom allt närmare Wreta udde, ty der är det djupt vatten. Och allt som han gick, blef han allt mera förtviflad, hans tinningar bultade häftigt, och han såg ingen bättre utväg att komma undan sina känsloqval än att hoppa i sjön vid Wreta udde.

Snart stod han på den lilla klinten der ute och kastade en sorgsen blick till baka på Hammarskog, som lyste i månskenet.

»Farväl med dig, Greta!» ropade han helt högt, och ämnade störta sig i vattnet, då en kraftig hand i det samma högg honom i lufven.

»Jaså, du är här igen, du skraddarepilt, hvar är Greta?» frågade han, såg sig omkring med misstänksamma blickar och ruskade den stackars Jan.

»Greta sitter hemma på Hammarskog, hon!» sade Jan, och försökte göra sig lös från korpralens tag; »låt mig vara i fred!»

»Du ljuger, hon är väl gömd här i buskarna, efter du är här så dags på qvällen. Jag har fått veta, att du springer efter henne än, men jag skall lära dig att gapa efter andras flickor. Greta! Greta!» ropade han högt, »kom hit och se på hur jag dränker den här katten, som springer i hälarerna på dig!»

Men Greta kom naturligtvis icke, ty hon satt ännu i Hammarskogsfönstret, och hade aldrig tänkt gå, ty fastän korpralen skrivit till henne ett bref och begärt att hon skulle möta honom i månskenet på Wreta udde, emedan han ville taga afsked af henne, för att fara till Stockholm, så hade hon icke gjort honom till viljes.

»Herre», sade Jan, med en så uppriktig ton, att det gick till hjertat på korpralen; »är det icke nog, att jungfru Greta snäst af mig så snöpligt för er skull, utan att ni också skall stå och hafva sönder min arma skalle?»

»Har hon verkligen snäst af dig, gosse lilla!» sade

korpralen och släppte honom; »men hvad har du här att göra?»

»Jag tänkte gå ut och ta kräftor!» svarade Jan, och ilade in i skogen.

Korpralen gick med hastiga steg framåt Hammar-skog, så att det brakade i grenar och rötter. Efter en lång stund kom Jan fram igen till stranden.

»Den långa korpralen har säkert rott hit», tänkte han; »hans båt skall säkert ligga här någonstades.»

Han fann snart rätt på den lilla ekan, hvarpå korpralen kommit, och som låg uppdragen ett stycke från klinten mellan albuskarna.

»Se så ja», sade Jan, som skjutit ut henne, och nu rodde bakom udden uppåt Ytternäs; »du ville kasta mig tvärs öfver viken till Skogbolandet, förra gången vi råkades här, så att jag skulle få gå fyra mil hem igen; men nu skall du få gå sjelf landvägen hem till Kru-senberg, sex fjerdingväg minst, ty båten skall jag gömma vid Ytternäs, så att ingen skall få rätt på honom i år.»

Och i förtjusning öfver det spratt, han nu lyckats göra sin lyckliga medtäflare, glömde han både sitt beslut att dö och sin häftiga kärlek.

Vargeringen.

Det blef vinter, det blef vår, det blef krig. Gustaf den fjerde Adolf stridde ensam mot Europa.

Jan Ersson satt en dag på Skräddaretorpet och tänkte på Greta, som ännu var kvar på Hammarskog. Då trädde en dag fjerdingsmannen in till honom.

En fjerdingsman är en stor man på landsbygden. Konungen befäller landshöfdingen; landshöfdingen rör sig icke ur fläcken utan befäller kronofogden, kronofogden sitter i sin soffå och beordrar länsmannen, länsmannen går om han vill, annars skickar han fjerdingsmannen. Fjerdingsmannen är den som göra't skall.

Fjerdingsmannens embete innehafves stundom vexelvis af bönderna sjelfva, eller också för beständigt af någon pålitlig karl, som kan med tillhjälp af en lathund räkna ut ränta; han är alltid af jordbrukareklassen, ofta blott en torpareson. Fördelen af denna inrättning är så känd, så länge brukad, att man glömt huru mycket hon är värd. Allt går härigenom så tyst och stilla tillväga, alla lagar och kungörelser uppläsa af presten, och när det kommer till utförande, är det blott en folkets like, en gammal bekant, god vän och bror, som handhafver allting, i synnerhet det obehagligaste, såsom utmätningar och pantning för innestående kronoutskylder. Ingenting viktigt försummas, men ingenting sker

med våld eller obillighet. Inga sablar, inga bajonetter, icke galoner ens behöfvas för ordningens upprätthållande bland det fredliga, vid god behandling vana folket.

Ordningens upprätthållare i Åker och Dalby socknar med en handfast och nackstyf, men stillsam befolkning af 800 personer, var en gubbe nära sjuttio, men aldrig hade ännu någon lyft ett finger mot honom. Sjelfva utskrifningen till krigstjenst på en tid, då folket ännu icke fått begrepp om beväring, gick så lugnt för sig i Dalby och trakten omkring, som om det blott varit fråga om att gå till ett lustläger.

Fjerdingsmannen hade satt sin käpp utanför porten, och drog af sig vantarna, när han kom in. Mäster Åkerlind och Jan sutto på bordet och sydde; de sågo blott upp ett ögonblick på den besökande, som »gick i konungens ärenden».

Gubben helsade först ett sakta: God morgon, god vänner! stod en liten stund stilla vid dörren, samt framgick sedan makligt till spisen, der en låga flämtade ännu i ris-knotorna, och värmdde sina vantar.

»Hur står det till med morbror Åkerlind?» frågade han.

»Tackar som frågar», svarade den gamle skräddaren, »hur mår morbror sjelf?»

Morbror är vanligen gubbarnes tilltal till hvar andra i Upland.

Jan teg medan gammalt folk talade.

»Skall det vara en pris?» sade fjerdingsmannen, gick fram till bordet och vred på sin dosa.

Men innan de kunde snusa, skulle de först ta hvar andra i händerna, såväl gubbarne, som ynglingen och fjerdingsmannen.

En god kvart gick åt under helsningen, snusningen och något tal om väderleken. Både skräddaren och hans lärjunge visste noga hvarom fråga var, det gälde för den gamle, orkeslöse mästaren att förlora sitt enda

stöd och biträde; det kunde gälla lifvet för ynglingen, åtminstone armar och ben; men de togo saken lugnt, som uppländingar. Om ryssen kommer i Uppland, så skola ej uppländingarna röra på sig, förrän en fjerdingman uppbadar dem å landshöfdingens vägnar, och när en gång domsbasunen ljuder, så skola upplandsbönderna blott snusa och säga: jaså! Ändtligen sade fjerdingmannen: Du, Jan, är upptecknad som vargeringskarl, om måndag fjorton dagar skall du gå till Upsala, der samlas ni, och sedan ska' ni gå ut och klå norrbagarna.

»Det skall jag visst göra!» sade Jan, och trädde en ny tråd på nålen, utan att darra på handen.

»Kläder fån I bestå er sjelfva!» fortsatte fjerdingmannen.

»Det få vi väl likasom ersättning för!» gemälde Jan.

Uppländingen glömmet aldrig att begära ersättning. Det var en uppländing som hemtade en läkare från staden åt sin sjuka hustru, och skjutsade honom hem; der frågade han läkaren hvad han var skyldig, och fick till svar: »ingenting». Ändå stod han qvar vid dörren. »Hvad vill du?» frågade läkaren. »Ville ha betalt för skjutsen.»

»Det förstås!» sade fjerdingmannen tryggt.

Innan Jan begaf sig hemifrån, ville han än en gång träffa Greta, som aldrig kom ur hans minne, fastän han icke fått tala med henne sedan hösten och blott betraktat henne på afstånd i kyrkan. Följande dag gick han i kyrkan. Förgäfves väntade han i solskenet vid klockstapeln, der manfolket alltid uppehåller sig till gudstjenstens början, att Greta skulle komma trippandes som vanligt, ty hon försummade aldrig någon gudstjenst. Denna dag, då Jan väntade henne ifrigare än någonsin, kom hon icke.

Mäkta undersam gick Jan in i kyrkan, satte sig

i bänken, och lyssnade uppmärksamt på presten, som predikade om det förestående kriget, och uppmanade till mod och ståndaktighet. Slutligen kommo bönerna och derefter följande lysning:

»Ett kristligt äkta förbund afkunnas första gången mellan manhaftige och ärlige artillerikorporalen Carl Björn och ärliga och dygdiga jungfru Greta Grönblad på Hammarskog.»

Då lutade sig Jan ned i bänken till bön och suckade: Gud gifve, att jag nu finge gå mot ryssen i stället för mot norrbaggen.

Han förstod nu, hvarför icke Greta var i kyrkan, det brukas nemligen aldrig att gå i kyrkan när man »faller från predikstolen».

På utsatt dag instälde sig Jan i Upsala och tågade derpå med sina kamrater, »allesamman muntra gossar», enligt hans eget yttrande, till Norrtelje. Der exerceades nu i sju veckor 600 vargeringskarlar, under befäl af major Fries, kaptenerna Walther, Gripenstedt, »lilla Trafvenfeldt», samt Leopold, om hvilken senare folket allmänt hviskade, att han skulle vara son af »prinsessan».

De unga rekryterne behöllo sina egna kläder. Det var en brokig samling i bruna, gröna, blå jackor och rockar, somliga i gula skinnbyxor, andra i grå vadmalsbussaronger. Men kronan bestod gevär, hvitt bandtler och kompanimärke på hatten.

Andra kompaniet, under kapten Walther, dit Jan hörde, exerceade på fabriksgården. Folket låg inqvarteradt hos stadens borgare och mådde ganska godt.

Jan stod redan i ledet första dagen mellan enfaldiga gossar från Ramsta, tyckte sig vara styfvare karl än någon, och höll sig så rak som möjligt. Skräddaryrket hade ännu ej hunnit utöfva något menligt inflytande på hans ben.

De stodo der en lång stund under väntan på hvad blifva skulle. Jan betraktade med nyfikenhet den tjocka

kaptenen Leopold, som stod och samtalande med Walther. Dervid kom han att se åt venster, så att han icke märkte hvem som kom från höger.

Plötsligt grep honom en jernhand i näsan, och vred om henne, en välkänd grof röst röt: Se åt höger, din drummel!

Jan hajade till, rättade sig, blickade upp och såg framför sig Gretas fästman, korpralen, numera sergeant och exercismästare för rekryterna.

»Nu är jag vackert ute!» tänkte Jan och bleknade. »Här lär det vankas stryk. Hvad är stryk af fienden? då slår man igen; men af befäl!»

Sergeanten såg på honom med en bister blick, men bevärdigade honom icke med ett ord, utan fortsatte sin vandring utefter fronten, för att här och der göra en rättning, knäppa en näsa i vädret, som sänkte sig för mycket, bulta in en mage, som stod för mycket ut, och vrida en axel »i led», som stod på sned.

Man hörde sällan något ord af honom, utan blott ett ofta upprepadt doft rytande eller mummel.

»Den der är god, han!» hviskade en Ramstagosse till Jan, när han trodde, att busen var så långt borta, att han icke kunde höra det.

»Tyst i ledet!» röt sergeanten som en aflägsen åska. »Den, som öppnar munnen, ränner jag värjan i halsen på!»

»Stackars, stackars Greta» suckade Jan, dock så att han knappt sjelf hörde det, »som får en sådan man. Jag skulle aldrig sagt ett ondt ord åt dig.»

Hela dagen öfvades rekryterna med blott korta mellanstunder för måltiderna, och Jan gjorde sitt bästa, så att han undslapp alla tillrättavisningar; han nästan anade på förhand hvad sergeanten, som tycktes genomborra honom med sina blickar, ämnade befälla.

Om aftonen gingo de i kvarter; Jan fick sitt hos slagtare Sehlin uti ett oxstall; oxarne, som stått der,

finjo kvarter i folkets magar. Knappt hade Jan, förtjust öfver att han sluppit helskinnad undan på sin första krigstjenstdag, lagt halmkärften i ordning under hufvudet, och slagit sig till ro i ett fredligt bås, förrän det ropades på n:r 77, hans nummer.

»Upp till sergeanten!» hette det.

Jan visades upp till en vindskammare, inträdde och fann den väldige busen framför sig alldeles ensam. I handen höll han en grof karbas. En dank lyste sorgligt i rummet.

Jan blef så häpen, att han bugade sig djupt och darrade.

»Drummel! passar det en knekt att bocka sig? Rätta dig!»

Jan rättade sig, och handen skälfde viken vid hans högra öra.

»Ner med handen nu!»

Jan lydde, men det gick som kåror utefter ryggen på honom.

»Hvar gjorde du af ekstocken, som jag drog upp på Wreta udde, du lutfisk?»

Jan kom nu i håg det svek, han begått mot sin medtäflare, men hade icke ord till svar.

»Svara karl! eller skall jag fråga med den här?»

Han hviftade med karbasen.

»Nådig sergeant! jag rodde upp den till Ytternäs.»

»När jag kom till udden, var ekan borta; jag hade icke tid att söka henne, utan måste gå hem landvägen. När jag kom hem, måste jag betala egaren dyrt, ty jag skulle genast till Stockholm. Nu skall du betala mig för båten och för förargelsen.»

»Ack, nådig sergeant!» bad Jan, »jag vill ge sergeanten allt hvad jag har. Här äro tio riksdaler!» Jan tog upp hela sin kassa.

»Dumhufvud», svarade sergeanten, »stoppa på dig

dina styfvrar, dem behöfver du nog snart. Nej! du skall betala med kroppen.»

»Nädigaste herr sergeant! Jag var ju icke inskrifven då ännu?»

»Kan icke hjälpas! lägg dig godvilligt der öfver stolen, så skall då få bara 25 slag, annars skall du få femtio.»

Jan insåg, att det tjenade till ingenting att trotsa; äfven om han kunde få upprättelse efteråt, så vore ändå det han fick behållit, därför beslöt han att af två onda ting välja det minst onda och lade sig öfver stolen.

Sergeanten slog ett enda slag, som brände som en eldbrand. Jan bet i hop tänderna och låg still. Sergeanten höll upp.

»Kan du tala sanning?» frågade han.

»Talar aldrig annat?»

»Hur många gånger har du talt med jungfru Greta, sedan vi sist råkades?»

Jan kände en stark lust att säga, att han talt hvar dag med henne, för att förarga sergeanten, men han besinnade sig och sade som sanningen var:

»Aldrig ett ord!»

»Har du icke sett henne? Har du aldrig sprungit efter henne?»

»Nog har jag sett henne hvar söndag i kyrkan, och en gång på en dans i höstas på Hammarskog, men hon snodde alltid undan så fort ur kyrkan och rodde öfver sjön hem, och på dansen dansade hon med ingen, utan var bara inne en stund med herrskapet, för att se på, och då tordes jag icke öppna munnen.»

»Hörde du, om det lyste för henne och mig medan du var kvar?»

»Ja, det gjorde jag, jen gång, leka.»

I det samma öppnades dörren, sergeanten släppte karbasen, men Jan låg stilla, som han låg, och tänkte: kanske det är en officer, och då får sergeanten huns.

Han tordes dock icke se upp, men han hörde först icke annat än kyssar och sedan en klar qvinnoröst, som sade:

»Nu är jag här, Carl, och följer dig öfverallt!»

»Min goda Greta!» svarade sergeanten med vek stämma, »aldrig hade jag väntat, att du skulle komma. Det är då utlyst?»

»Tre gånger, och vi kunna låta viga oss i morgon, jag har alla betyg i ordning.»

»Hvarför svarade du icke på mitt bref?»

»Jag ville hellre komma sjelf, när allt var i ordning. Ack! hvad jag är glad, jag hör, att du har blifvit befordrad till sergeant.»

»Jag hade hellre velat vara korpral, och få stanna i Stockholm med dig. Ordren kom så hastigt om denna kommendering, att jag blott hann att skrifva till dig för att uppskjuta bröllopet. Jag vågade icke begära, att du skulle resa hit.»

»Du skref ju, att du skulle dröja här sju veckor; då tänkte jag, sju veckor hos dig är ett helt lyckligt lif. Längre tänker jag icke nu.»

Stackars Jan, han önskade nu hellre, att han fått femtio prygel, och att Greta aldrig kommit.

Nu först märkte Greta, att en tredje person var i rummet, vände sig om och sade med sin vackra, milda röst:

»Hvad är det för en stackars gosse? Skall han straffas? Kan du för befälet, så gif honom nåd för min skull!»

»Du vet icke hvem det är, Greta. Det är den lymmeln, som stal båten och hade kunnat göra mig till ordresbrytare genom uppehållet, om jag icke fått en så god häst i Alsike. Stig upp, drummel!»

Jan steg upp, röd i synen, och bockade sig för Greta!

»Jan?» utropade hon förundrad och tillade: »elake Jan! — stackars Jan!»

»Gå din väg! jag hittar dig väl en annan gång!»
mumlade sergeanten.

Jan var på en gång arg öfver det han blifvit funnen i en så förödmjukande ställning inför Gretas ögon, och öfver sergeantens lycka; smärtan efter slaget sved visserligen ännu, men ännu mera hjertat öfver Gretas ord: elake Jan! stackars Jan!

Han fann, att hon på en gång ansåg honom för elak, och som en stackare.

Men sergeantens hotande ord för framtiden gjorde att fruktan tog öfverhanden, och, för att begagna sig af Gretas närvaro till sin förmån, sade han höfligt:

»Om jag visste något sätt, hvarpå jag kunde försona mig med nådig sergeanten för den der båtens skull, så ville jag gerna göra't. Jag har bjudit sergeanten tio riksdaler, men han vill icke ha dem.»

»Försona dig med mig? Vet hut, karl, jag har ingenting obytt med dig; gör din tjänst väl, och inga pojkestreck, så är du säker. Packa dig nu ned!»

Jan rättade sig, gick ut och stängde dörren efter sig, men kunde icke låta bli att titta i nyckelhålet, ty det lyste så grant ut i mörka förstugan.

Der inne satt Greta redan i knä på sin fästman med sin arm omkring hans hals och sergeanten smålog så blid mot henne, som om han hvarken kunde ryta eller nypas i näsan eller prygla någon rekryt.

»Hå! hå! den som vore sergeant nu!» suckade Jan och gick ned i oxhuset, lade sig att sofva, och drömde om Greta ändå, oaktadt allt hvad han sett, hört och känt.

Bröllopet i Norrtelje.

Den vackra Greta gjorde ett stort uppseende såväl bland officerarna som i Norrtelje stad. Då sergent Björn begärde befälets tillstånd att få hålla bröllop, öfverenskommo officerarne med den rike husvärden, slagtaren, som var en välvillig och fryntlig gubbe, att de och han skulle bestå kostnaderna, på det hvar och en skulle få bjuda sina gamla och nya bekanta i staden.

Det blef ett riktigt storkalas. En trappa upp undfägnades herrskapsfolket, och i bottenvåningen hela det kompani, der sergenten var anställd. Der uppe flödade punsch och bischof, der nere öl och bränvin. Der uppe dansade officerare och stadens ungherrar med stadens fina damer efter violer, der nere dansade rekryterna med stadens pigor vid ljudet af två klarinetter och fyra trummor. Vid dörrarna både der uppe och der nere stodo åskådare så packade, att ingen kunde komma ut eller in utan mycket arbete. Huset var gammalt och af trä, det darrade af så många fötters tramp och brakade så, att fönsterrutorna skrälde. Gästerna blefvo allt mera livvade och uppsluppna, de annars mest allvarliga äldre män hoppade och lekte som barn, det var som om Oberon blåst i sitt horn. Mot midnatten dansades kronan af bruden, och efter en kort strid togo de gifta hustrurna bruden från ungmöarna.

Sedan skulle de gifta männerna taga brudgummen ifrån ungersvennerna. Men detta gick icke så lätt.

Sergeanten omringades af en mängd handfasta ungar, så väl kamrater som stadsbor, och de gifta männen voro dem betydligt underlägsna. Oaktadt sjelfva slagtaren gick i spetsen för dessa senare, blefvo de oupphörligt tillbakaslagna af de skrattande ungarlarna.

Detta förargade de gifta, så att en och annan började att bli ond och utdela hårdare stötar, dessa betalades med värre och en allvarsam strid höll på att uppstå, då slagtarfrun, en väldig matrona, som säkert ätit upp mer än en gödkalf, innan hon uppnått sin fylliga, glänsande ofantlighet, uppmanade de öfriga fruarna att följa sig och göra ett infall i karlhopen, för att bistå de gifta männerna.

Med flaxande sidenband och eldröda kinder bröt hon sig fram, och stötte allt motstånd ur vägen. De öfriga bistodo henne tappert, och nu uppstod ett handgemäng, som var en blandning af lek och allvar; här bultade en bagare ännu vredgad på sin äldsta gesäll för det denne nyss slagit peruken af sin mästare, här envisades en fanjunkare att vilja kyssa slagtarfrun, här beklagade sig en öfver sin spräckta rock, här drog en annan sin utur trängseln med afrifven rockärm, här krasade det i en kjortel, der föll en hårfläta ned från nacken, här haltade en fru undan i strumpfötterna, sedan hon förlorat sina skor, här föll ett ljus ned på örat på en undanrusande herre, dammet stod högt i taket, och åskådarna vid dörren klappade händerna, stampade med fötterna och skrattade och skreko med full hals.

Då dånade det plötsligt som om yttersta domen kommit. Huset skalf och spräckta fönsterrutor klingade, trossbotten, troligen gammal och murken inuti, bar icke längre den bullrande skaran, utan sprack på midten och öppnade en afgrund, hvare en hel mängd af de bullersammaste skrikande stupade ned, om hvar andra,

på hvarandra, i omvexlande ställningar, somliga på sidan, andra på fötterna, andra på hufvudet.

Lyckligtvis var afgrunden icke särdeles djup, och det stora rummet fullt med raska rekryter och dugtiga pigor, som, om de ej hunno taga emot de fallande med händerna, gjorde det åtminstone med säkra ryggar och axlar. Snart blef ej heller fallet så djupt, ty de förstkommande bildade en hög, hvori de öfversta blott behöfde klifva ned, fastän det skedde mot deras vilja. Många skreko och jemrade sig, men de flesta, nemligen de, som icke gjort illa sig, skrattade öfverlydjt. Värst af alla led likväl den stackars Jan, ty han hade råkat vara midt under sjelfva brottet på taket, och slagtarfrun var den första, som föll ned och just på honom; han låg således ej blott under henne, utan under och midt i den stora, krälände mennisköhögen.

Ändtligen, efter mycken vända, och sedan rekryterna måst draga den ena efter den andra i ben och armar ur högen, kommo alla på fötter igen, men många ganska linkande och illa grinande; slagtarfrun stod ensam fyrfota lik en björn öfver den stackars Jan, som låg på magen, nästan tillplattad. Fyra karlars gemensamma arbete fingo ändtligen gumman upprätt, och sedan man gifvit henne en mugg med fräsande, kallt öl att dricka, kom hon sig åter, fnös, smålog, knäppte med fingrarna, och sade: det var sju tunnor tusan!

Lyckligtvis var ingen svårare skadad, blott några hade vrickat sig litet. Imellertid upplöstes högtiden. Men alla sade sedermera, att de aldrig haft så roligt på något bröllop. »Vi dansade, så att golvet sprack!»

Rekrytexercisen slutade efter sju veckors förlopp och hela skaran tågade tvärt genom landet till Eda-Skans vid norska gränsen, men der blef ingen strid af, ty ingen fiende syntes till. Då kommo nya ordres och man tågade till baka till Öregrund, der fyra skonare,

Redligheten och Anna Sophia, Enigheten och Anna Brita, lågo färdiga att mottaga det nya regementet, som nu ansågs skickligt att gå mot fienden. Alla hade godt mod och gjorde sig stora förhoppningar, Jan icke de minsta.

Greta, som redan i Norrtelje tagit ett rörande afsked af sin man, infann sig i Öregrund, för att förnya detta, med större fruktan för framtiden, emedan redan flera uppskrämmande rykten om tillståndet i Finland flugit kring landet.

Stackars Jan var ett stumt vittne till de begge afskeden. Vid det första hade ingen gifvit akt på honom, men vid det sista nickade Greta med tårar i ögonen, nemligen sedan hon nyss kysst sin man, åt Jan, som stod bakom honom, och sade: Gud hjelpe dig också, käre Jan!

Den ryska fångenskapen.

De fyra skonertarne seglade med gynsam vind öfver till Finland, landstigningen skedde vid Helsinges gästgivarvärdgård ett par mil söder om Nystad. Der lågo blott ett gardesregemente och Björneborgarne.

När de unga kämparne mönstrades på stranden, hörde de på afstånd ett doft kanondunder. De fingo emellertid hvila sig i tvenne dagar vid Helsinge.

Men kanondundret närmade sig, och gossarne afskickades nu i sina brokiga kläder en knapp mil inåt landet; för hvart steg de närmade sig valplatsen — de fingo veta, att gardena och Björneborgarne redan fäktade mot ryssarne, — ökades deras mod; de *sprungo* hellre framåt än de *marscherade*, och befälet hade svårt att hejda deras ifver och bibehålla ordningen.

Ändtligen kommenderades halt, och en kapten tilltalade dem: »Nu äro vi framme mot fienden» gossar, sade han, »viljen I göra ert bästa?»

»Hurra! Hurra!» ropade gossarne enhälligt.

»Hurra!» instämde kaptenen, »våra landsmän kämpa der bakom skogen, vi skola draga oss till höger och betäcka deras flank.»

»Få vi icke gå rakt fram och slåss?» frågade sergeant Björn mörk, »och skynda till våra kamraters hjälp?»

»Tyst sergeant! Hör ni gossar», tillade kaptenen, »I förstån väl, att om ryssarne komma öfver er, så behöfven I blott kasta bort gevären, och ropa pardon!»

»Nej! nej! nej!» skreko gossarne, »vi skola slå dem och försvara oss till sista man.»

»Rätt så, gossar!» ropade sergeanten, och svängde sin huggare, »vi skola segra! En skurk är den, som flyr!»

Imellertid lyddes orderna; i stället att föras fram i striden till att bistå den redan kämpande hufvudcorpsen, drogos de långt åt sidan, och kringspreddes i en skogstrakt som jägare. Här fick deras stridslust god tid att sakta sig och afkylas. De flesta togo upp sina matsäckar och åto, under det att skotten, trummorna och det dofva skränet allt mera närmade sig.

»Kapten!» sade sergeant Björn med sammanbitna tänder, »få vi icke formera trupp och skrufva på igen, och störta fram med fäld bajonett, jag försäkrar er, att gossarne nu skola ha mod att spränga en hel brigad!»

»Tyst, sergeant, tag tjugu man och följ mig!» Sergeanten rynkade ögonbrynen, teg och lydde. Kaptenen, han och tjugu oförskräckta gossar smögo sig fram till skogsbrynet på andra sidan.

Jan skraddare tog nu också upp sin matsäck, och började äta i god ro på långsamt upplandsvis, men kapten Walther kom snart till baka med sitt folk och ropade: Till baka! de komma öfver oss! Springen allt hvad I kunnen!

I det samma såg Jan längst fram i en rågång på skogen en trupp fiender nalkas, då började han att tugga fortare och svälja ned maten utan att tugga, och tömde i ett andedrag sin lilla quartersflaska med brännvin, på det att, som han sjelf ännu förklarar, ryssen icke skulle få något med.

Nu började återtåget samma väg *till baka* öfver backar och genom små gröna rågåkrar i full oordning; ryssarne voro i hack och häl efter som en molnsky, och

hade de velat, så hade de kunnat skjuta ned hvar enda svensk, men de tycktes roade att blott springa fatt dem.

Ändtligen hunno gossarne ned till stranden, och sågo redan på afstånd, huru gardet i största brådska flydde ombord på fartygen; nu började ryssarne skjuta skarpt, i synnerhet nedåt sjön på dem, som sprungo deri för att komma ombord. Kronobergarne försvarade ännu gästgivaregården så godt de kunde, för att betäcka flykten, hästarne i byn simmade ut i sjön af förskräckelse, kvinnor och barn skreko och tjöto, ändtligen stormade ryssarne byn, och bröto in i husen, men togo icke annat än kött och fläsk knipptals.

Sergeant Björn hade samlat omkring sig ungefär trettio uppländingar, säkra gossar allihop, jemte Jan och dragit sig undan ett stycke från byn bakom en skogbevuxen berghäll invid vattnet, der de ännu doldes för ryssarna.

Imellertid var vägen till byn, der fartygen lågo, alldeles afskuren, rundt omkring den lilla björkbacken voro små öppna åkertegar, och skogsdungarne på andra sidan redan uppfyllda med ryssar. Någon undflykt var således icke möjlig åt något håll, icke heller kunde något försvar ske med utsigt att lyckas. Men sergeanten var i ett förtvifladt lynne, då han tänkte på sin unga Greta på ena sidan och de skäggige ryssarne på den andra, hvilka genom en fångenskap hotade att skilja honom ännu längre från henne. Ådrorna svälde i hans panna och musklerna på hans armar, hans andedrägt gick djupt och tungt och blickarna flögo oroligt åt alla sidor.

Steg af kommande hördes på gången, som ledde till deras lilla bakhåll, och genast förvandlades sergeantens hela väsende. Han blef kall och beslutsam vid farans ankomst.

»Här kunna vi försvara oss mot ett helt regemente;» ropade han, »ha'n I lust att visa ryssarne, att vi äro uppländingar?»

»Ja, sergeant!»

»Vi gifva oss icke åt den förste, som kommer!»

»Nej! sergeant!»

I det samma framrusade en trupp gulbleka ryssar på gångstigen.

»Lägg an, fyr!» kommenderade sergeanten på en gång.

»Pardon! pardon!» skrek Jan, och kastade geväret framför sig. De andra följde genast Jans exempel; då kastade sergeanten sin värja långt ut i sjön, så att hon flög öfver vågorna som en blix, sedan slog han armarna i kors öfver bröstet och sade icke ett ord.

De små gulbleka ryssarna omgäfvö nyfiket de långa ännu välfödda uppländingarne, som läto sig stötas i ryggen med kolfvarna, förr än de förstodo ryssarnes mening att de skulle gå framåt ett stycke. När de ändtligen begrepo detta och således liksom erkände sig som fångar, började ryssarne att med mycken ifver undersöka deras renslar. De tycktes blott vilja hafva det, som kunde ätas. En karl med ett stort ärr öfver ansigtet blef mycket glad, när han fick tag i Jans tennflaska, blickarna lyste honom under de buskiga ögonbrynen, han nickade fryntligt åt Jan, satte flaskan mot munnen, lyfte henne högt i vädret, stötte mot tänderna, men fick icke en droppe derur. Jan betraktade honom med en segrares min och prisade sin omtanka att supå ur allt sammåns. Ryssen skakade hufvudet med en sorgsen min och gaf Jan igen den tomma flaskan. Jan skräddare har henne kvar ännu i dag.

Med denna dags affär voro Jans krigsmandater avslutade, men nu börjades en besvärligare tid, fångenskapen.

Det var ett långt tåg af afväpnade fångar, som nu måste vandra inåt Ryssland. Ett helt dygn fingo de svälta, men sedan bestods en half kaka bröd i två dagar åt hvar och en, under det marschen fortgick

under ett ständigt ihållande regn till Åbo, der de blefvo inqvarterade i slottet i en stor förfallen sal, der blåsten dref in regnet genom söndriga fönsterrutor, och der smutsen betäckte golvet nästan tjockare än på gatan, emedan det ej fans aflopp. Men här fingo fångarne tillräckligt mat af stadens frikostiga innevånare. Fastän man naturligtvis nödgades gifva de segrande fienderna först, fingo de stackars fångarne lika mycket och lika godt. Jan påstår sig nästan aldrig hafva mått så väl som i Åbo såsom fånge. Gud välsigna Åbofolket! säger han ännu alltid.

Från Åbo marscherade Jan med ett par hundra andra svenska fångar under en obetydlig bevakning af kossacker. Åtminstone var den bevakning, som syntes, föga talrik, troligtvis voro dock andra afdelningar både före och efter på samma väg och hela landet för öfrigt öfversvämmadt af ryska trupper.

En dag fingo fångarne nattläger utanför en större by, der det var strömmingsmarknad. Den lilla hamnen vimlade af större och mindre båtar, med och utan däck, uppfyllda med finnar och strömmingar. Handeln gick ganska lifligt, oaktadt krigstillståndet. Ryssarna betalade här det de togo, utom det att några af kossackerna åto så mycket de orkade ur de uppslagna tunnorna af den råa fisken. Det var en fröjd att se, huru de med sina hvita vargtänder beto och slet i strömmingarna, så att silfverfjällen stänkte kring deras tofviga svarta skägg.

Jan jämte flere andra fångar skiekades mot qvällen under bevakning, par om par, ned till stranden, för att hemta vatten åt kamraterna med såar, som de fått låna i byn. Finnarne makade undan sina båtar så pass mycket vid bron, att de fingo något litet fritt vatten; på stranden trängdes de kring fångarna, klappade dem vänligt på axeln och kramade deras händer, utan att bry sig mycket om de bevakande ryssarna, som ej hel-

ler tycktes bry sig mera om dem, än om de redan varit deras kejsares undersåtar.

Jan och hans stångkamrat, en fanjunkare Florin, som fick draga lika börda med gemenskapen, voro de sista, som fylde sin så. De öfriga hade redan gått till baka med sin bevakning, då Jan och Florin axlade på.

»Håll litet, gossar!» ropade en gammal gråskäggig finngubbe med röd mössa och en bränvinskutting under armen.

»Vill ni ha bränvin, mina nådiga herrar ryssar?» frågade finngubben, i det han stängde vägen för Jan och Florin och deras begge vaktare.

Finnarne slogo en ring omkring dem, och betraktade dem med sina skarpa och småsluga blickar.

»Får jag icke lof att bjuda herrarna?» upprepade gubben.

De båda ryssarne hotade med sina blanka huggare och ville rödja rum.

»De förstå icke svenska någondera!» hviskades med en egen glädje, men gubben vred på kuttingens tapp och fylde ett hornglas.

Detta förstodo ryssarne bättre, stannade ett ögonblick och läto gubben bjuda sig ett par glas hvardera.

Imellertid sade en finne, som stod bredvid Florin, med långsam och liknöjd röst, vänd till en af sina kamrater, för att icke väcka någon misstanke: pass upp svenska fångar, i natt, när ett skott smäller i ert läger, springen då mangrant hit ner i våra båtar, så lägga vi genast ut och föra er öfver till Åland. Underrätta era kamrater.

De hederlige finnarne hade sammansvurit sig att rädda fångarna midt framför ryssarnes näsa. De voro långväga ifrån och fruktade ingen efterräkning.

Florin, som ganska väl hörde det, som sades, vände sig till Jan, för att på samma sätt som finnen und-

vika misstanke, och sade: »Tack ska ni ha, gubbar, vi skola passa upp, när det smäller!»

I detsamma gåfvo finnarne rum, och sprungo ned i sina båtar. Jan och Florin återvände till de öfriga, utan att deras bevakning anade något oråd. Under vägen frågade Florin Jan: »hörde du hvad finnen sade, Jan.»

»Ja, fanjunkare, jag skall nog tala om för de andra.»

»Låt bli det, Jan, det skulle förstöra alltsammans det skulle snart märkas. Fångarne skulle icke kunna dölja sin glädje och sina tankar. Först i natt, när det smäller, skall jag kommendera hvad de skola göra. Håll du bara munnen på dig. Säger du ett ord åt kamraterna, så anmäler jag saken för ryssarna, och då blir du hängd!»

Fastän det gjorde Jan ondt att icke genast få tala om en så märkvärdig nyhet för kamraterna, teg han likväl af fruktan för förmannen, fast de voro fångar båda två och nyss burit samma så.

När Jan väl hade lagt sig till ro bakom ryggen på en kamrat, såg han fanjunkaren stiga upp och hviska några ord till den ryska befälhafvaren, samt der efter följa denne in i byn. Då anade Jan oråd, steg upp och smög sig sakta till sergeant Björn, lade sig bakom hans rygg och omtalade hviskande hvad som händt.

»Tig ditt nöt!» svarade denne, »nu är det för sent! Florin har redan förrådt oss.»

Derpå bultade sergeanten sig sjelf i hufvudet med begge knytnäfvarne, och mumlade: »dumskalle, som icke kunde ha hittat på detta förut, så skulle jag väl ha hållit Florin till ordning.»

Florin återkom icke mera, utan blott den ryska officern, som gick af och an omkring fångarnes läger och höll sitt folk vaket. Han såg imellanåt ner åt stranden, der fiskarbåtarna lågo, men der var alldeles

tyst; himlen var ganska mulen och en grå dimma låg öfver vattnet. Jan begrep, att blott han och hans kamrater kunde komma in i denna dimma, så skulle de vara säkra för alla förföljare.

Plötsligt smälde ett skott, men det kom icke, som man väntat, från stranden, utan inifrån byn, och kulan träffade den ryska officern, som föll stendöd till marken. Alla fångarna och bevakningen voro i ögonblicket på fötter.

»Kasta er ner på marken, gossar!» ropade sergeant Björn och håll er stilla.

Alla lydte lyckligtvis hans befallning, ty i samma ögonblick ryckte fram en stark rysk trupp, och kossacker med lösa tyglar rände fram mellan lägret och stranden.

Den förmätne, som ur en laduglugg aflossat det öfverenskomna signalskottet, blef gripen, bunden vid en grindstolpe, och genast knutad till döds.

Några högre ryska officerare syntes till häst, trummorna dånade, och truppen måste bryta upp midt i natten och marschera vidare. Florin syntes icke mera till bland fångarne. Han lär ha gått i rysk tjänst och blifvit befördrad.

Fiskarbåtarna hade redan lagt ut när kossackerna började att svärma på stranden, och försvunno nu i dimman.

Fångarne tågade framåt, sömniga och modstulna, men ryssarne stötte dem i ryggarne med gevärskolfven och motade på; en officer red sist, och huru han räknade, fattades en. Han ropade genast halt, och skickade kossacker tillbaka till byn, de kommo tillbaka med en uppländing, som de funnit ännu sofvande på samma ställe. Det blef genast en ståndrätt i skogen, spön skuros med synnerlig hast och skicklighet, de ryska officerarne fälde domen på stående fot, sju ryssar och till och med en af deras underofficerare stälde

upp och spöades genast. Den sömniga fången slapp alldeles.

Fångarne drefvos framåt, så mycket de orkade, och ökades ständigt af nya olyckskamrater, så att de snart utgjorde en liten här. Många tröttnade på vägen, föllo omkull, piskades upp, släpade sig fram, stupade åter och lågo för alltid. Jan höll sig rask ända till dess han kommit förbi Helsingfors, der stupade äfven han af trötthet; ryssarne slogo honom med flata sablarna, han steg upp för att försöka gå, men kom icke ur fläcken; de stötte honom i ryggen, men då föll han omkull igen. Då tog en kossack fram en liten hornflaska, satte henne för munnen på honom. Jan drack och qvicknade vid och kunde nu äntligen gå igen. Ryssen är icke så dum, som han ser ut! tänkte Jan.

Tåget gick genom Borgå; nu voro alla alldeles uttröttade och uthungrade, de hade på ett par dagar hvarken fått äta eller hvila, utan jagats fram värre än boskap till marknad. Fångarne gingo i midten på gatan, och ryssarne på hvardera sidan om dem.

Här i Borgå fick Jan plötsligen se en englasyn. På den trånga gatan var ett stort hus med stora fönster. Ett af dessa öppnades hastigt när fångarne tågade förbi, och deri syntes en ung flicka i hvita kläder, som en Guds engel, och röd och hvit om kinderna som smultron och mjölk. Hon sträckte sig ut igenom fönstret och skakade ur en stor säck några tjog mjuka brödkakor öfver fångarnes hufvuden. Medan de utsvultna fångarne nappade åt sig kakorna, försvann engelen ur fönstret. Ryssarne lätsade icke märka det.

Ädla unga finska! om du lever ännu, så vet, att du räddade lifvet på den stackars Jan; utan den sköna kaka, som föll på hans lott, försäkrar han, att han strukit med. Han fick aldrig veta ditt namn, han såg dig aldrig sedermera, men han innesluter dig ännu ofta

i sina böner, och han hoppas att en gång få träffa dig i alla befriade fångars land för att tacka dig.

Äntligen nådde fångarne målet för sin vandring, den ryska hufvudstaden Petersburg, der de till en början höllos instängda i Petrowska kasernen, men sedan flyttades till en annan kasern bredvid ett kloster. De fingo nu ett bröd med salt och 5 kopek till mans om dagen, och arbetade uti ett kärr, under befäl af tyska officerare. Kärret skulle förvandlas till en trädgård.

Uppländingarne arbetade allt hvad de kunde, ondt och tålde det; men hvad som mest förargade dem, var att de tyska officerarne svuro och skreko så förfärligt.

»När en ryss ville något», berättar ännu Jan, »så nickade han först beskedligt, utan att säga ett ord, och om man då begrep hvad han ville, och gjorde det, så var han nöjd. Förstod man honom icke, så gaf han blott ett rapp eller par, men sade aldrig ett ondt ord. Men tyskarne gormade likadant, huru man än bar sig åt, väl eller illa.»

Huru Jan gräfde, så gjorde han ett fynd, som var ganska lyckligt i Petersburg. Han hittade på en stenhop, och deruti en källäder; han anmälde detta genast för arbetschefen, och källan upprensades och stendlades å nyo. Flere förnämre officerare kommo och besågo källan, och ibland dem en som talade svenska. Han talade med Jan, och förklarade honom, hvarföre hans fynd väckte så stor uppmärksamhet; denna källa hade förr varit beryktad som en helsokälla, men sades hafva blifvit igenstenad på Carl den tolftes befallning och sedan bortglömd i kärret. Jan fick en hel silfverrubel i belöning. Från den stunden fick Jan gå fri hvar han ville i Petersburg, och uträtta små ärenden åt sina kamrater, dock alltid åtföljd af en rysk soldat.

Fångarne bevakades icke strängare, än att de under hvilostunder fingo tala med hvar andra och besö-

kande, särdeles svenska och finska borgare, som bodde i Petersburg och allt imellanåt kommo till dem med små skänker för att mildra deras olycka. En dag gick Jan förbi sergeant Björn, som talade med en välklädd herre. Björn vinkade åt Jan, och då Jan lydde vinken, aflägsnade sig den främmande, som utbytte en förtrolig blick med sergeanten.

»Hör du, Jan», sade Björn, »skulle du icke tycka om att få dig ett kvarter bränvin att muntra upp dig en gång i detta träket?

»Ack, den som det hade!» svarade Jan, det är så dyrt här i staden, och här får man icke, som i Stockholm, en sup i hvar bod.»

»En hederlig herre har gifvit mig penningar, och jag vill göra mig sjelf och mina vänner en munter dag, om du vill hjälpa oss, tag dessa penningar, begär permission af vakthafvande sergeanten, och köp så mycket bränvin du kan få; när du kommer in i vaktrummet, så anmäl saken för sergeanten, och säg, att du fått bränvinet till skänks af en beskedlig svensk, som du icke känner, så släpper han dig in. Du kan bjuda honom att smaka, om han vill hafva.»

Jan gjorde som Björn sade, fick för penningarna två dugtiga kaggar, och bar dem med den ryska soldatens hjälp in i vaktrummet, der en officer och trettio man hade sin lägerplats. Detta vaktrum var egentligen ett foderrum vid ändan af en lång stallbyggnad, hvori fångarne, ett par hundrade man, förvarades. De stora dörrarne voro på långsidan väl tillbommade, och enda utgången för fångarna var genom vaktrummet. Några andra fönster funnos icke i den stora byggningen än små halfrunda gluggar vid taket, en öfver hvar spilta.

När vakthafvande praporschiken fått se Jan med bränvinskärilen och med strängt allvar lyssnat på hans anhållan att få taga in det till sina kamrater, sade han: «Sätt dem der i hörnet!»

Jan lydde. Han hade försedt sig med en liten kran, som han skrufvade in i tapphälet, samt med ett ryskt bleckmått; detta tappade han nu fullt, under det att ryssarne stodo med begärliga ögon och lyssnade till det klunkande squalpet.

Jan nickade på svensk sed åt praporschiken, sade skål! och satte måttet till munnen; men praporschiken ryckte det ifrån honom, gaf honom en spark, så att han flög långt bort, samt sade någonting på ryska åt sitt folk.

Dessa hurrade först, sedan kastade de Jan handlöst in i fångrummet, och läste igen dörren efter honom.

Det var redan mörkt ute på höstaftonen och kolmörkt inuti fångstallet, så att Jan med möda hittade till sergeant Björns spilta. Men denne hade icke lagt sig, utan stod, upprätt, stödd mot pelaren och fattade Jan i armen, när han kom.

»Nå, hur gick det?» frågade Björn tyst hviskande.

Jan berättade snyftande, huru olyckligt det gått, att ryssarne tagit allt sammans. Han fruktade, att han skulle få stryk af sergeanten, tog därför upp sin lilla tennflaska, som han till all lycka hade fyllt på förhand, och sade: »var så god och smaka på detta, det är det enda som fins kvar!»

Sergeanten tog emot flaskan och tömde henne i ett andedrag. Derpå sade han åter med låg röst: »det var bra gjort, Jan, tack skall du ha; det var just meningen, att ryssarne skulle få bränvinet i halsen på sig. Vill du bli fri, Jan?»

»Ack, ja, men hur skall det gå till?»

»Du skall få se. Tig blott.»

Fångarne lågo fem man i hvar spilta, Jan hade sin spilta långt från sergeantens, som hade sin längst upp vid gafveln, men denne befallde Jan att lägga sig ned bredvid honom. Så lågo de några timmar tills det blef natt, då sergeanten steg upp, gick sakta utåt mel-

langången till dörren till vaktrummet och lyssnade. Det var beständigt samma folk och befäl på vakt, så att de skulle kunna hafva noga reda på hvarje fånge; Björn fruktade derföre icke något vaktombyte, utan blott den vanliga nattrunden. Men bränvinet hade redan gjort sin påräknade verkan; när Björn öppnade dörren och tittade in, lågo alla ryssarne i djup sömn om hvar andra som hundar, och befälhafvande sergeanten framstupa, snarkande. De hade glömt nattrunden.

Björn skyndade glad till baka till sin spilta, och nu fick Jan se hvad han der gjort i hemlighet föregående nätter. Stallmuren var, såsom vanligen alla murar i Petersburg, starkt angripen af fukt, och den yttre skorpan hade redan murknat. Deraf hade Björn och hans kamrater, fyra finnar, begagnat sig, och med de jernbitar, de kunnat skaffa, försigtigt lossat några stenar och gjort sig ett kryphål, utan att någon utom spiltan märkt det. Uttröttade af det stränga arbetet sofvo de öfriga fångarna djupt: blott hoppet om befrielse hade kunnat hålla Björn och hans kamrater vakna.

Nu fullbordades öppningen så mycket, att en i sender kunde krypa ut, de fyra finnarne slunko igenom som ålar, Björn och Jan voro kvar i spiltan; Björn lyssnade nu ikring sig; allt var tyst.

»Ut med dig», hviskade Björn, »gå förut genom hålet jag kommer efter.»

»Jag törs icke», sade Jan, »jag stannar hellre kvar, ty jag lider ingen nöd här just, som det nu är, men rymmer jag och blir fasttagen, så kan det bli värre.»

»Din tok, vi ha allt i ordning; en fjerdingsväg härifrån vid stranden väntar oss en finnbåt, som för oss på en skuta, som seglar med strykande vind i natt. Om fjorton dagar kunna vi vara hemma i Sverge, jag hos min Greta, och du hos din — du har väl också någon, som gråter öfver dig. Skynda dig nu.»

Sergeanten talade med sådan säkerhet och med en så beveklig ton, att Jan genast lydde honom.

De voro nu alla sex ute på en bakgård, och hindrades blott af en mur att komma ut på gatan utanföre. Björn lyfte upp den ena efter den andra före sig, och kom genom finnarnes tillhjälp efter dem öfver muren, som icke var hög, och icke beräknad att afhålla förtviflade fångars flykt. De skyndade nu i mörkret fram på en bakgata, som tycktes bestå endast af trädgårdsplank och magasin, samt nådde stranden utan äfventyr. Här låg en båt instucken under broläggningen, som finnarna genast bemäktigade sig och rodde ut på en af dem väl känd båtled; blott två rodde, de andra lägo nere i båten för att icke synas. De foro blott ett stycke, så att de väl kommo ut ur stadens område, satte i land och läto båten flyta bort, samt sprungo framåt allt hvad de förmådde genom natten ut på bygden. Nära midnatten kommo de alldeles andtrutna och uttröttade till en stuga, som låg vid stranden.

De gingo in och mottogos vänligt af innevärnarna, en fiskare och hans hustru och barn; de begärde att han skulle gifva dem något till mats.

»Tag allt hvad ni vill!» sade fiskaren, och öppnade ett skåp, der det fans litet bröd och torkad fisk, »men dröjen icke här ett ögonblick, ty min granne, som sett främmande hos mig ett par gånger, har anat oråd, och jag fruktar att han förrådt allt sammans och att soldater ligga gömda i hans stuga här strax bredvid. Min båt ligger färdig, skynden er i och behållen honom, jag törs icke följa med er, utan är hellre af med båten. Jag kan ej hindra er att taga honom, men vågar sjelf icke ro er.»

»Fördömdt att vi skola vara obeväpnade!» sade sergent Björn, »men se der har du en yxa. Låna mig henne!»

»Tag heme gerna», svarade fiskaren, som förstod svenska språket; med de öfriga talade han finska.

De gingo genast ut ur stugan, men knappt voro de utom dörren, förrän flera skott smälde, men ingen blef träffad i mörkret; Jan ensam föll omkull af förskräckelse, låg stilla en stund, men kröp sedan in mellan en gödselhög och stugan. Han såg likväl hvad som förhades. En hop soldater rusade fram emot hans kamrater, men Björn slog omkring sig med yxan så förfärligt att de första föllo; de fyra finnarne rusade sina fiender på livvêt, ryckte till sig deras vapen, och bistodo sergeant Björn i striden. Soldaterna voro mångdubbelt öfverlägsna; Jan darrade, der han låg, af förskräckelse, men insåg, att så snart soldaterna hade segrat, så skulle han lätt bli upptäckt, om de endast gjorde sig det minsta besvär att söka. Ut i sina böcker hade han läst huru ofta det händt att ett stridsrop, uppgifvet på något afstånd, mången gång skrämt fiender, som fruktat ett bakhåll, och utan att vidare besinna sig, sprang han upp, smög sig bakom stugan, och ropade högt: »hitåt! hitåt, gossar! här äro de! gå på! Hurrah! Hurrah!». Han skrek med olika röster, så att det skulle låta, som om flera hade ropat.

Detta knep lyckades också genast. Ryssarne, som hörde det ropas svenska, och redan rönt ett så starkt motstånd, fruktade troligtvis, att alla svenska fångarne voro lösa, och flydde genast. Björn och de fyra finnarne ilade då till stranden, sköto ut båten och märkte icke, att Jan saknades, förrän det var för sent.

Då Jan såg sig ensam och öfvergifven, fattade han genast sitt beslut. Stannade han kvar eller försökte han komma undan, så skulle han naturligtvis strax blifva gripen, så snart det blef dager, men ännu var det fullt mörker, nyss midnatt, och blott en fjerdingväg till staden; som han gjort sig väl bekant med omgifningarna, kände han mer än en väg till baka till ka-

sernen, och begaf sig af det fortaste han kunde. Innan någon ännu vaknat, kröp han in genom hålet på muren, och smög sig tyst och sakta förbi sina sofvande kamrater till sin egen säng igen.

Följande dag blef en sträng undersökning om de fem fångarnas flykt, men Jan, som hade sin spilta långt från den tomma, blef icke ens tillfrågad. För sin egen skull vågade icke vakten ens omtala bränvinet och Jans delaktighet deri. Som ingen af de kvarvarande fångarne befans brottslig, straffades blott den försumliga vakten.

Vanligen väcktes fångarna kort före dagningen med trumslag. En morgon på senhösten, då de ännu voro kvar, regnade det så häftigt, att vattnet slog in här och der genom stallet. När trumman gick, förestälde sig fångarne att man blott väckte dem, och icke ämnade drifva ut dem på arbete i ett sådant hållregn. Men befallningen kom ändå. — Ut med er! hette det.

Då rådslogo fångarne en stund; bland dem funnos flera underofficerare, som uppmuntrade dem till ståndaktighet och motstånd. »De voro ärliga krigsfångar, och ryssen hade icke rätt att plåga dem, de arbetade åt honom för godt pris, de hade gjort honom nytta i fångenskapen och ingen skada i kriget; om någon vore lidande, så vore det de sjelfve. För öfrigt vore det icke farligt att »mucka», ty ingen annan kunde fälla dom öfver dem, än kejsaren sjelf, och kejsar Alexander vore allmänt känd som en hederlig och ädelmodig herre.»

Vakthafvande officern förnyade befallningen, och då han icke åtlyddes, skickade han in sina trettio man att drifva ut de två hundrade fångarna med bajonettstöt. Men dessa blott skrattade åt de beskedliga ryska knektarna, som sjelfva tyckte att befallningen var orimlig. En svensk underofficer ropade: »tag gevären af dem, och kör ut dem!»

Det skedde inom några minuter, och nu voro sven-

skarne herrar i stallet, egde vapen och ordnade sig under sitt befäl med höga hurrarop; chefen, en sergeant, uppoffrade sin gamla blå uniformskappa till fana, som sattes på en fimmelstång, hvilken ännu låg kvar i stallet; med denna fana i spetsen, och med de trettio, hvilka fått sig gevär, framför sig, marscherade nu de upprymda fångarna fram och till baka i stallet, sjungande en visa, som en af dem diktat.

Men glädjen varade icke länge, väldiga trumhvirflar dånade, och hela stallet darrade af dundret, då flera ryska regementen framryckte med stormsteg, och uppstälde sig utanför stallet på den stora gården.

Nu marscherade fångarna godvilligt och utlemnade de nyss eröfrade vapnen. De uppställes i en fyrkant inuti en annan af ryssar med fäld bajonett, under det att några högre officerare till häst utanföre höllo krigsrätt. Efter ett par ögonblick var domen fäld, och fångarne fingo göra front, tre man i ledet.

Till allas stora förargelse framskickades den i Finland vid »strömmings-upproret» försvunne Florin, klädd i en rysk kaptens-uniform, att förkunna domen, framför de ryska officerarna till häst med svajande plymer.

Den lydde, att chefen och det öfriga höga befälet väl hade kunnat genast låta nedsabla hvar enda fånge, emedan alla deltagit i upproret; af särdeles gunst och nåd skulle de likväl förskonas derifrån, men hvar tionde skulle uttagas och »springa gatlopp».

Domen mottogs med mummel och stolthet. De underofficerare, som vållat allt sammans, stego modigt fram och anhöllo att få tala till chefen; det tilläts, och det tycktes på allting, som han ogerna ville straffa fångarna. Det märkvärdigaste för fångarna var, att han både förstod och talade svenska språket.

»Herr general!» sade en af underofficerarne, »vi hafva hört, att en svensk minister, baron Stedingk, redan blifvit mottagen af kejsaren, och vi anhålla, att han

mätte blifva underrättad om hvad som förefallit. Om jag icke bedrager mig, så är fred redan slutad, och vår fångenskap upphörd.

Chefen gaf genast befallning åt fångarne att återvända till stallet; imellertid qvardröjde ännu ett par timmar de ryska regementena under bar himmel, oakadt det svåra höstregnet. Men när de äntligen fingo aftåga, erhöilo fångarna besök af ryska krigsministern och den ridderlige Stedingk, som vetat att kraftfullt lägga sig ut för dem.

Värre trasvargar ha väl aldrig blifvit mönstrade af någon befälhafvare än dessa voro. De hade ännu kvar sina svenska bondkläder, men sönderfallna i lumpor; i stället för skor hade de halm lindad kring fötterna, de lyckligaste hade näfversulor. Ingen hade fått raka sitt skägg eller klippa sitt hår på hela året, och de sågo följaktligen ut som vildar mot de slätrakade ryska knektarna.

Detta deras utseende måste hafva gjort intryck, ty följande dag kom hög befallning att alla fångarna skulle rakas, hårklippas och badas, samt beklädas. Vaktrummet blef förvandladt till skraddareverkstad, klädespackor och allt tillbehör anlände, och alla svenskar, som kunde sy, fingo biträda under inseende af en tysk skraddare. Jan blef snart utmärkt och anställd som förste gesäll. Nu mera behöfdes ingen vakt, de lemnades åt sitt eget befäl, och erhöilo dubbelt dagtraktamente. Inom kort hade de sina uniformer färdiga; på samma tid fingo alla de öfriga svenska fångarna, 1,400 till antalet, också nya uniformer af grått kläde; sjuhundra fingo grå och sju hundra hvita kapprock af ett särdeles starkt och tjockt kläde. Jan var bland de hvita, och han säger sig aldrig, hvarken förr eller sedan, egt så dyrbart plagg; det räckte som kapprock till 1830, ändradt till pels till 1840, som jacka till 1845 och som väst till 1851.

En dag fick Jan skräddare befallning att infinna sig hos en regementschef, med ett underligt namn på ski, som han icke kan minnas, emedan han aldrig kunnat få in det helt och hållet i sin mun. Han beledsagades af tvenne kossacker till häst, som förde honom imellan sig. Deras väg gick öfver ett torg, som var fullt af folk. Midt på torget voro uppställda, med ansigtet mot hvar andra, två led ryska soldater med långa spön i händerna. Imellan dessa led gick först en ryss baklänges, med fäld bajonett framför en halfnaken, groflemmad finne, som sjelf måste hålla ryssens bajonett framför sitt håriga bröst, under det hvarje rote, som han gick förbi, slog honom med sina spön. Jan ryste af förskräckelse, då han i den lidande igenkände en af de finnar, som rymt med sergeant Björn. Det var således klart, att han och hans följeslagare blifvit gripna och straffade. Jan hade hört, att de flesta, som undergingo detta svåra straff, ströko med, i synnerhet när det skedde, som då, vintertiden i svår köld. Kossackerne höllo en stund med Jan på torget, liksom för att låta honom betrakta skådespelet. I ett ögonblick möttes Jans och finnens blickar. Finnen igenkände honom genast, och nickade åt honom med en stolt blick.

Jan ryckte i den ena kossackens tygel, och tecknade åt honom att skynda derifrån; vilden skrattade i skägget och satte i gång. Ändtligen nådde han sin bestämelse, en högvakt, och infördes till chefen, omgifven af flera officerare. Chefen klappade honom vänligt på axeln, när han rättade sig på soldatmanér, samt sade någonting på ryska, hvaråt de andra smålogo. Derefter framträdde en rysk officer, som talade svenska alldeles som en svensk, och troligtvis äfven var det till börden.

»Öfversten frågar dig», sade han, »om du vill taga krigstjänst hos kejsaren.»

»Nej, jag tackar», svarade Jan, »jag är skräddare

och vill hem igen till Sverige, emedan jag hört att det är fred.»

»Men du skall veta, att här i Ryssland kan en tapper soldat blifva general, och här går det fortare än annorstädes.»

»Nej, jag tackar, jag vill icke blifva general, jag är icke skapt att rifva sönder, utan att sy i hop.»

»Det är just derföre man bjuder dig tjenst här, emedan du är skicklig att sy. Har du icke lust att blifva regementskräddare?»

»Nej, jag skall bli sockenskräddare hemma.»

»Dumhufvud, du står emot din egen lycka; för öfrigt, så frågar man dig, men du får icke svara annat än: ja, jag tackar underdånigast!»

»Nej, jag tackar underdånigast.»

»Skaffa hit ett rep!» ropade officern, och två soldater kommo fram och stodo färdiga att binda Jan, som räckte fram händerna.

Då tog öfversten upp en hand full blanka silfverpenningar och bjöd Jan. Jan skakade på hufvudet.

»Har du hustru och barn?» frågade den svensk-talande.

»Nej, icke ännu, men jag tänker skaffa mig, när jag kommer hem.»

Greta är säkert enka, tänkte Jan, och henne vill jag hafva. I det samma lade öfversten en silfverrubel på hufvudet på Jan, och officern sade: nu har du fått penningar, nu är du fast, karl!

»Nej, vaserra!» svarade den envisa Jan och skakade på hufvudet, så att silfverrubeln föll ned på golvet.

Då skrattade öfversten och hans officerare, och Jan fick gå hem igen till stallet.

Följande dag kom ordres att alla fångarne skulle mönstras af kejsaren sjelf. Nu voro alla upplädda och snygga, men svaga och sjukliga af den dåliga födan, fukten och kölden. De ansträngde likväl sina sista

kräkter af tacksamhet för kläderna, och marscherade i god ordning upp till slottet. Dit anlände de klockan åtta på förmiddagen och infördes i en ofantligt stor sal eller förstuga med marmorgolf och höga väggspeglar med förgyllda ramar. Ända till fyra på eftermiddagen stodo de och väntade, men slutligen lade sig några, och andra nedfölo af trötthet på golvet om hvar andra och på hvar andra, som får. De bevakande hindrade dem icke, utan läto dem ligga. Efter en timma kommo förnäma officerare och sprungo öfver dem inåt slottsrummen. Ändtligen ljöd det: Schstawoj! eller något dylikt, som skulle betyga: stå upp! Kejsaren kommer.

Alla fångarne ordnades nu i enkla led, med ansigtena mot hvar andra och med så stort mellanrum, att man kunde gå imellan dem. Kejsaren kom, — en lång, vacker, blek herre, med en stor, mild, nästan sorgsen blick. Han gick långsamt fram igenom hvarje led, stannade här och der, och klappade en och annan på axeln, samt talade med dem, som förstodo tyska. »Jan skräddare!» sade han åt Jan småleende.

Han befalde, att åt hvarje man skulle gifvas en rubel till resepenningar; säkert är, tänkte Jan, att kejsaren menade en silfverrubel, ty en kejsare kan ju icke förstå sig på kopparpennningar, men vid utdelningen erhöilo de icke annat än hvar sin kopparrubel.

Dagen derefter fingo de marschera genom Finland, under temligen god behandling, till baka till Helsinge gästgifvaregård, och sedan fördes de på finska fartyg öfver till Stockholm.

Slutet.

Efter nitton månaders frånvaro kom nu Jan, som enligt sitt eget uttryck gått bort som en bondpojke i egna kläder, till baka som en soldat i full uniform.

»Hvad skulle jag väl göra i Ryssland?» tänkte Jan på hemvägen, »min sann jag det begriper, icke heller hvad de andra skulle der. Min vinst», tillade han, »är ändå den här hvita kapprocken!»

Jan hvilade öfver julen i Stockholm hos en släginge, och vandrade först mot Distingen 1810 hem till Dalby i Upland.

Det var en klar, mild vinterförmiddag, snön låg mjuk och fuktig som nytvättade hvita lakan öfver Wasunda gården, solen sken så blid på granarna vid vägen, att de gräto glädjetårar, kråkor och skator flaxade lustiga i den ljusblåa rymden, och Jan vandrade framåt med långa ben och lätt hjerta på den moddiga landsvägen.

Han var så glad i hägen och tackade Gud oupphörligt, om just icke alltid med ord, dock med sin ständiga belåtenhet, för det han lyckligen genomgått så många svåra öden och nu äntligen var hemma i det trefliga fosterlandet, der hvar och en, som han mötte, helsade honom med ett hjertligt god morgon eller god afton. Han hade icke mera än två riksdaler på fickan, men en flink sömmarehand och tjugutre års helsa och

krafter. Han tyckte sig dessutom numera rik på erfarenhet och bestämdt klokare än alla andra i Dalby, utom presten och sockenpatron. Han fröjdade sig på förhand, huru alla Dalbyboar skulle lyssna förvånade på hans berättelser om sina äfventyr, vid deras samqväm, dit han säkerligen skulle blifva bjuden, endast för att de skulle få höra honom. Och hvilken fröjd att, i stället för sagor, som ändå ingen riktigt trodde, om personer, som kanske aldrig funnits, nu få berätta om sig sjelf, att få säga ständigt: jag såg, jag hörde, jag gjorde! och att dertill tros, hvart ord man säger, det är ju en gudafröjd, det är ju det enda nöje, Gud sjelf bryr sig om, enligt mångens groft menskliga föreställning.

Och hvita kapprocken sedan! Maken fans icke i hela socknen, hvad han skulle lysa på kyrkbacken, folket skulle, när de kommo till kyrkan, kunna ända från eckbacken på Wiggeby egor se honom med sin hvita kapprock framför den svartnade klockstapel. Ingen människa kände sig troligtvis lyckligare än Jan i februari 1810.

Just som han gick förbi Wassunda prestgård, mötte han en släde, som drogs af en liten ruggig häst, och kördes af en liten torpare under Krusenbergs, som Jan genast kände igen på långt håll.

Men i släden satt inhuckladt ett qvinfolk, som höll framför sitt bröst ett stort bylte, hvaremot hon lutade ned sitt ansigte, så att Jan icke såg det.

När torparhästens hufvud kom midt framför Jan, stannade han tvärt och fnös, han var också en gammal bekant till Jan, och torparen sjelf stannade och utbrast med övanlig liflighet:

»Nå, kära hjertandes, jag tror, att det är Jan skräddare!»

»God dag, Petter», svarade Jan leende, och räckte honom handen.

»Är du icke ihjelskjuten i Ryssland, du?» frågade

torparen undersam, och betraktade Jan från hufvud till fot.

»Jo», svarade Jan skämtsamt, »nog blef jag ihjelskjuten ett par gånger, ty ryssarne slogos så oförsigtigt, men vid fredsslutet så befalde ryska kejsaren sin lifmedikus att sätta lif i mig igen, och nu är jag här.»

Torparen såg på honom med en blick af djupaste förundran; hade Jan sagt något sannolikt, skulle han säkert misstrott honom, men detta öfvergick hans förstånd, och därför trodde han blindt.

I det samma tittade Jan på qvinnan i slädan, som också såg upp på honom.

»Herre Gud! Greta!» skrek Jan, men hemtade sig snart, tog af sig hatten småflinande, bockade sig och tillade: »fru sergeantskan, skulle jag säga, hur står det till.»

»God dag, käre Jan», svarade Greta, blek, men lika vacker som förr, »kommer han hem från det olyckliga kriget?»

»Ja visst, kära frun, nu är det slut.»

»Har han någon helsning från min man?»

»Herr sergeanten? Honom har jag icke sett, sedan han slog sig fri för mer än ett år sedan. Har han icke kommit hem igen?»

»Nej! jag har icke hört af honom, sedan vi skildes i Öregrund.»

Jo, jo, tänkte Jan, var det icke det jag trodde, att han blifvit gripen, så väl som finnen. Han uttalade dock icke sin tanke, utan såg stint på Greta; men hur han såg i hennes klara ögon, som glänste ännu klarare af ett par återhållna tårar, så vaknade å nyo den gamla, första kärleken från Wreta udde.

»Kära fru», sade han, »har icke sergeanten kommit hem redan, så kommer han visst aldrig hem.»

»Är han död, så säg ut, Jan.»

»Det tror jag säkert, men icke har jag sett honom begrafvas.»

Så trött Jan var, så följde han med släden till baka en fjerdingväg, då han hörde, att man ämnade hvilat hästen hos en bekant bonde. Under tiden berättade han för Greta allt hvad han visste om sergeanten.

När de kommo fram, satte sig Greta vid spisen med sitt lilla barn, ty det var detta hon hade vid sitt bröst, och grät bittert.

»Hvart jag kommer är döden mig till mötes», suckade hon.

»Jag är icke död, Greta!» sade Jan med hemlig glädje. »Hvart ämnar ni er nu, Greta?» Greta berättade, att hon bott i Stockholm hela tiden under kriget, och der födt sitt barn, men att hon sedan varit mycket sjuk, lidit mycket, och gifvit ut allt hvad hon fått af sin man vid afresan, och allt hvad hon förut förtjenat. När hon ändtligen tillfrisknade, beslöt hon att fara till Krusenbergs till sin fader, men denna hade just nyss dött, och när hon väl fått begravat honom, så kom en ny trädgårdsmästare, och hon fick icke stanna kvar. Nu skulle hon återvända till Stockholm för att söka sin utkomst. Hvart skulle hon taga vägen utan penningar, utan släktingar och vänner? Hon visste icke en gång, hvar hon skulle få bo, ty en annan hade vid hennes bortresa tagit upp hennes rum, hon hade dock icke annan utväg att försöka.

Den beskedlige Jan hörde på och grät imellanåt, fastän hans hjerta invärtes hoppade af glädje öfver att han nu var i stånd att hjälpa Greta. Icke hade han väl mer än två riksdaler, icke hade han något hus eller hem i Dalby eller annorstädes, icke far eller mor eller närmare släktingar; men han tyckte sig ändå ha hus och hem i hela Dalby, alla människor der bruka pelsar och rockar, och ingen kunde sy så bra som Jan; och en skraddare på landet bor och äter som barn i huset, när han är borta och arbetar. För öfrigt så lefde väl ännu gubben Åkerlind på Tuna skog, och var han död,

så mycket bättre; patron på Hammarskog hade lofvat Jan torpet, och stuga kunde han väl få köpa för en tjugu riksdaler, samt en ko, en gris och en höna. Och sådana pläga öka af sig med tiden.

»Se så», sade Jan, och klappade Gretas lilla gosse, som sträckte händerna åt honom, »var icke ledsen längre, Greta lilla, fastän hon är enka. Jag säger nu det samma, som jag sade på Wreta udde och i Hammarskogssalen!»

»Hvad då?» frågade Greta, och såg i spiselden.

»Jo, att jag icke vill hafva någon annan än henne till min hustru. Nu är hon fri igen, Gudilof, och ingen går mig nu i vägen.»

Efter många öfverläggningar hit och dit fann Greta, som med förskräckelse tänkte på det dyra Stockholm, att hon, som hade bekanta och vänner i Dalby, der skulle taga sig lättare ut, i synnerhet som hon var kunnig i både ett och annat, och till och med kunde blifva kalas-kokerska i trakten. Torparen gick in på att vända om och skjutsa dem fram för Jans två riksdaler.

Sent på natten kommo de fram till Tuna skog, och mottogos vänligt af den gamle enklingen Åkerlind.

Allt gick väl i händer för både Jan och enkan Greta, som hon kallades. Hela första året var Jan ute i bygden och sydde, ty alla människor ville ha nya kläder och höra hur det gått till i kriget, och Greta bodde hemma hos gubben, och hade riklig förtjenst med att göra qvinfolkssaker och väfva.

Hvar gång Jan kom hem från något arbete, visade han Greta sin kontanta förtjenst, stoppade penningarna till det öfriga hopsparade lilla förrådet och sade: »nu kan jag köpa ko när som helst, får jag taga ut lysning?»

Greta skakade på hufvudet vemodigt och svarade: »Ännu lefver min man!»

»Hur vet du det?»

»Jo, jag är säker på, att han genast skulle komma till mig, om han blefve död. Han lofvade mig det, innan vi skildes. Han höll alltid ord.»

Greta var så fast öfvertygad derom, att det icke stod till att beveka henne; imellertid var den fromme Jan ganska nöjd att hafva Greta i förvar hos gubben Åkerlind och se huru hennes lilla gosse växte upp och kallade honom för pappa.

Och numera följdes de alltid åt i kyrkan om söndagarna, dock icke på det sätt som folk i städerna, arm i arm eller bredvid hvar andra, utan som folket på landet, qvinnan för sig sjelf litet förut, och mannen efter, ett långt stycke. Men Jan gick efter så, att han såg Greta.

Äntligen en afton efter ett par år var Greta med sin lilla gosse honom till mötes vid landsvägen i skymningen, när han kom hem.

»Gog afton, Greta», sade Jan och stannade.

»God afton, Jan!» hviskade Greta; »nu har han sagt till.»

»Hvilken?» frågade Jan något hemsk, vid det att månen tittade fram som en andesyn mellan talltopparna.

»Han sjelf!» hviskade Greta sakta till svar, »han har lidit ut!»

»Sergeanten?»

»Ja, Jan, min salig man. Min lilla gosse var mycket orolig i natt och höll mig länge vaken. Jag ville icke lägga mig, utan satt uppe och sydde och vaggade. Jag tänkte då som alltid på min man, på allt hvad han kunde lida och sakna, jag tänkte med böner, Jan, som vanligt. Min gosse somnade så stilla, vaggan stannade, och jag sjelf stannade invärtes alldeles af. Det vardt en sådan ljuflig skymning omkring mig, och det var, som om någon fläktat på mig med en blommande gren. Jag hvarken sof eller var vaken. Det dröjde väl länge. Äntligen tyckte jag, att någon ropade mig.

Jag spratt upp och såg på min gosse. Vaggan gick, utan att jag rörde vid henne.»

»Gick vaggan», frågade Jan, »utan att du rörde henne? Var det någon annan inne?»

»Jag såg upp», fortsatte Greta hviskande; »min Carl satt midt emot mig på en stol och vaggade gossen.»

»Är han här nu igen?» skrek Jan nästan utom sig, »han är då enkom skapad för att göra mig ondt! Och jag, som trodde, att han var död! Ack, om jag aldrig blifvit född!»

»Tyst Jan; så sade Job, och fick ångra sig, du skall också ångra dig, att du sagt så. Carl är borta.»

»Är han borta? Han vaggade ju *min* gosse!»

Jan tyckte sig, som hade uppfostrat gossen, hafva mera rättighet att kalla honom sin, än fadern.

»Han vaggade honom stilla, och såg på mig. Han var så blek, ja, som ett lik, och hans kläder voro murkna och trasiga. Hans blick var så matt och död, men dock grät han, tyckte jag. Hur är det, Carl», frågade jag, »skall jag gå med dig nu? Du får väl komma till Gud, min älskade döde?»

»Till Gud!» sade Carl och såg upp, och jag såg huru tårarne runno öfver hans kinder.»

»Vill Gud, att jag skall komma till dig hos honom?»

»Der äro de icke gifta!» sade Carl helt mörk, »var kvar här, du har ju här allting så bra, men gift dig, gift dig, stackars Greta, med Jan i Herrans namn!»

»Jag ville stiga upp», fortfor Greta, »och taga Carl i handen, men jag förmådde icke, ty jag blef så förskräckt, för det hans ansigte blef så mörkt under det han talade det sista, och i det samma försvann han. När jag kom till riktig sans igen, sprang jag upp, och såg ut genom porten, men ingen var der, så långt jag såg i det klara månlyuset. Då förstod jag, att Carl velat säga mig, att han var död.»

»Hå, då var han beskedligare, än jag trodde.»

Ett år derefter blefvo Jan och Greta gifta, och lefde sedan i många år ett ganska lyckligt äktenskap. Jan var öfverlycklig och Greta var nöjd, ty hennes gosse växte, lydde och lärde sig att bedja Gud.

Dock log hon aldrig, hennes fågring visnade småningom, hon gaf aldrig Jan något barn, hon var i stället sjelf som ett undergifvet barn åt honom, tålig, uppmärksam och tyst som en skugga.

Hon dog året efter sedan hennes son gått till nattvarden.

Några år derefter satt Jan i sin stuga och sydde, utanföre på backen stod hans stufuson, som hette Carl Björn efter sin fader, på vinternorgonen och högg ved; det var en vacker yngling, med blomstrande friska kinder och med blixtrande mörkblå ögon som fadern. Han stod nu i en ofodrad fårskinnspeles och becksömsstöflar, och svängde sin tunga yxa. Den vresiga enroten måste ändå till slut låta klyfva sig af hans väldiga hugg.

Plötsligt stannade en släde nere vid landsvägen. Det var bara skjutshästar före, och en skjutsbonde, som höll i tömmarna, men sjelfva släden var så ovanlig, så herrskapslik och beklädd med pelsverk, att hon väckte ynglingens nyfikenhet.

Och en storvuxen herre i besynnerlig, men grannpels och ännu konstigare skinnmössa steg ur släden, och gick rakt upp till Jans stuga.

Unge Carl släppte yxan och tittade stint upp på den främmande, som också såg starkt på honom.

Den främmande herrn såg mycket förnäm och sträng ut, och hade långa, gråsprängda mustascher.

»Hvems son är du?» frågade den främmande hastigt.

»Sergeant Björns», svarade ynglingen tryggt, och såg den stolte mannen djerft i ögat.

»Det ljuger du!» afbröt honom denne, »du är son till Björns enka och skräddar Jan.»

»Det ljuger du, ja, just du!» ropade ynglingen vred, och såg ännu skarpare på den främmande, »hvilken ni än är, herre, så kan ni icke taga bort min far från mig!»

»Du skall bevisa dina ord!» sade mannen, »släpp mig in i stugan till din mor.»

»Min mor! hon bor icke mera här, herre, hon har flyttat.»

»Hvart? svara mig fort.»

»Först till Dalby kyrkogård och sedan till...»

»Hon är således död?» utbrast den främmande och bleknade ännu mera.

Den främmande inträdde i den låga och torftiga, men ordentliga och varma stugan. Han tog af sig mössan och gick fram till Jan, som hoppade ned från sitt sybord.

»Känner du igen mig, Jan?» frågade han hastigt.

»Herre min Gud!» utbrast Jan, »det är sergeanten själf! sergeanten är således icke död?»

»Nej! min vän, men Greta, hör jag, är död.»

»Ja, Gudskelof!» sade Jan, på en gång sorgsen och glad, »ty nu kan sergeanten ändå omöjligen taga henne från mig, hon blef ändå min till slut, jag var segare, jag, än sergeanten!»

»Stackars, stackars min Greta!» suckade hennes man, ty det var verkligen han.

»Hon var ingen stackare alls», genmålde Jan, »hon led aldrig nöd och dog i frid och ro som min hustru.»

Sedan berättade Jan utförligt allt, som händt mellan honom och henne.

Den främmande hörde på under djup tystnad, och såg sig omkring i rummet på de tarfliga saker och väggar, mellan hvilka hans maka lefvat och lidit ut.

Sergeant Björn hade verkligen, som Jan förmodade, blifvit gripnen med finnarna, men som han var svensk och underofficer, så skonades han från gatloppet, men

skickades långt in i Ryssland. Derifrån var omöjligt att fly, först efter flera år blef han frigifven. Utfattig, som han var, vandrade han hem till Sverige. På vägen till Stockholm, ännu i en vandrars dåliga dräkt, träffade han i Upsala en bekant från Alsike, som, utan att vara tillfrågad, genast skadelysten berättade om Greta, att hon nu bodde hos skräddare Jan i Dalby och hade ett barn med honom. Björn trodde det icke, men frågade sig fram till hennes bostad och kom dit i månskenet nattetid, och öfverraskade henne slumrande vid barnets vagg. Han tog nu för afgjordt, att förtalet var sanning, och ämnade aflägsna sig, utan att väcka henne, men sade ändå i tankarna »farväl, stackars Greta», så högt att hon vaknade. Men då han märkte, att hon tog honom för död, lät han henne behålla den tron. Han ansåg, att det var bäst för begge två, om hon finge förblifva i den ställning hon var, hos Jan. Sjelf hade han ingenting att bjuda henne på, ty han hade icke mera, än han stod och gick uti; därför aflägsnade han sig, fastän med tungt hjerta.

Derifrån gick han till Stockholm, skaffade sig någon hjälp hos forna förmän, och fick titel af löjtnant i armén såsom ersättning för utståndna lidanden. Som han icke trufdes i Sverige, sedan han trodde sig ha förlorat Greta, och ej heller såg någon utsigt att bringa sig upp, och som han under sitt tvungna vistande i Ryssland lärt sig ryska, samt der med egna ögon sett, att en duglig karl ganska lätt kan komma högt, fastän ofrälse, samt till och med blifva adelsman, så återvände han nu med goda rekommendationer, anställdes i rysk tjenst, och hade der sedan tjenat sig upp både till rang och förmögenhet.

Greta kunde han dock aldrig glömma, derfor beslöt han att ännu en gång i Sverige uppsöka henne, för att hjälpa henne, om hon skulle vara i nöd, eller, om hon icke behöfde det, ändå på något sätt bereda henne glädje.

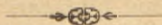
Nu behöfdes hvarken det ena eller det andra.

»Du skall följa med mig, gosse!» sade han slutligen åt sin son, »så skall jag skaffa dig fram i världen, och göra dig till en karl.»

»Det är jag redan, far», sade denne, »men gör mig till herre, det har jag bra lust med.»

Och unge Carl satte sig grensle på hundsvotten bakom sin far, och for sådan han gick och stod i fårskinnspelsen till Stockholm. Men när han for derifrån efter islossningen, då var han redan en riktig herre, åtminstone utvändigt.

Men Jan skräddare bor ännu kvar i sin stuga uppe vid skogen på Tuna egor.

1001851072

På ADOLF BONNIERS förlag har utkommit:

NOVELLER AF NEPOMUK (J. A. Kiellman-Göranson). 2:a genomsedda uppl. 6 delar. Hv. å 2 kr. 50 öre.

- I. Förord. — Den sköna okända. — En ung Stockholmska. — Hvems finger. — Så blef han botad. — Kolarflickan. — Tvenne friare. — En musikälskarinna.
- II. Schackspelerskan. — Kryddkramhandlaren. — Läkaren. — Marie Anne. — Hon friar sjelf. — Qvinnohataren. — Enviget eller den underbara tafan.
- III. Lilla. — Ett äfventyr i Stockholms skärgård. — Kärlek och pligt. — Justitierådet. — En svensk i Collosseum. — Ändrade tycken. — Upptäckten. — Den värste björnen. — En villa på Djurgården.
- IV. Camellior eller väppling. — Mamsell Brita. — Faran af att blifva baron. — Äkta kärlek. — En fiskare.
- V. Gengångaren. — Hvitsippan. — Blommans blomta. — Cecilia. — De nya hattarne. — Hildur och Maria.
- VI. Stockholmsbilder. — Bäst som sker. — En lång flickas äfventyr.

RESOR TILL LANDS OCH VATTEN af *T. F. M. Richter*. Öfversättning från 5:e af Fr. Gerstläcker öfversedda och bearbetade upplagan.

- 1:a afdelningen: **Sjöresa från Emden till Arkangel samt derifrån till Hamburg.** Med 1 träsnitt: "Lappar från trakten af Nordkap," 50 öre.
 - 2:a afdelningen: **Förolyckad resa från Hamburg till S:t Thomas samt återfärd öfver New-York och Köpenhamn.** Med 1 träsnitt: "En gata (Wallstreet) i New-York," 50 öre.
 - 3:e afdelningen: **Resa från Hamburg till Bordeaux samt öfver S:t Louis till Isle de France.** Med 1 träsnitt: "En trassas-maur med sin hustru," 50 öre.
 - 4:e afdelningen: **Resa från Nantes till Antillerna samt till Skottland, England och ön Walcheren.** Med 1 träsnitt: "Ett lineskepp," 50 öre.
 - 5:e afdelningen: **Resa från London till Kina samt återfärd till England.** Med 1 träsnitt: "Mandarin biläggande en tvist," 50 öre.
 - 6:e afdelningen: **Vistande i England samt resa till Sicilien.** Med 1 träsnitt: "London," 75 öre.
 - 7:e afdelningen: **Resa från Messina till Egypten samt återfärd till förenämnda stad.** Med 1 träsnitt: "En nunne-invigning," 50 öre.
 - 8:e afdelningen: **Resa från Messina till Alicante, Iviza, Bona, Tarragona, Malta och Odessa samt åter till Sicilien.** Med 1 träsnitt: "Konstantinopel," 50 öre.
 - 9:de (sista) afdelningen: **Resa från Messina till Livorno, Genua, Savona, Catania, Neapel, Palermo och Joniska öarne samt öfver Malta och Triest till Sachsen.** Med 1 träsnitt: "Domkyrko-torget i Catania," 50 öre.
- Komplett uti 9 afdelningar, 835 sidor, med 9 träsnitt, 4 Kronor 75 öre.

 Dagens Nyheter yttrar: "Denna boksamling intager ett framstående rum; den utmärker sig för ett med stor omsorg och urskilning valdt innehåll; och det är oss ett nöje att rekommendera denna samling verkligt goda böcker. Den typografiska utstyrseln är i allo förträfflig."

 Sv. Handels- och industri-tidning af Hugo Nisbeth yttrar: "Det enkla, osökta språket samt det intressanta innehållet göra dessa resor till en välkommen lektyr."